

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 16. in 17. Ljubljana, 16. vel. srpana 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Nekaj tolažilnih in spodbudnih mislij učitelju-trpinu. — Beseda o naši reorganizaciji. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — S. N.: Višja dekleška šola. — Dr. Ivan Borštnik: K šolski higijeni. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Nekaj tolažilnih in spodbudnih mislij učitelju-trpinu.*)

„Nije tuge brez radosti“.

Hrvatska prislovica.

Kdo še ni doživel trenutka — in naj si bo že kateregakoli poklica — trenutka pravim, ko sta mu srce polnila žalost in nejevolja? Slučaji so namreč v življenji, v katerih se človeku zdi, kakor bi se vse proti njemu zaklelo. Raznovrstne okoliščine te ovirajo v delovanji, skoraj bi človek sam nad seboj obupal, češ: saj je zaman ves moj trud! — Čemu se mučiti, pehati za prazen — nič!?

Take ali podobne misli se pode časih po glavi marsikomu izmed nas, pa tudi najvzornejšega vzgojitelja vznemirjajo večkrat. — „Ven jih bom spodil, zaklenil, pa šel. Kdo se bo mučil, togotil in upil?! Nikjer ni sočutja, nikjer ne razuma; hvaležnosti bi iskal zaman pri taki druhal: v zahvalo naj le požiram še trpke besede neotesanih njihovih roditeljev“. — Tako sem čul sam nekoč tožiti moža, učitelja-zornika.

*) Ta gorko pisani članek smo prejeli iz rok vrlega duhovnika, ki je s tem pokazal, da nam je resničen prijatelj. Odpri smo mu z največjim veseljem prostor v listu in želimo, da bi mogli še večkrat to storiti. Zahvaljujemo ga iskreno za toplo prijateljstvo. Bog nam daj še več takih mož!

Uredništvo.

Nehvaležnost je plačilo sveta, to okuša često zlasti učitelj. Pač gorjupa je naša kupa! — Človek se trudi in peha, pa kolikokrat brez vidnega vspeha. — Koga bi to ne žalilo, ne peklo? Ubogi učitelj, glej, tudi nad teboj se izpolnujejo besede stvarnikov, ki jih je Evi govoril v raji: „Mnogo, mnogo boš trpela s svojimi otroci!“

Med mladino, ki ti je izročena, so dobri in hudobni otroci — dobri so žalibog navadno v manjšini. — Hudobneži so leni, da — rekel bi — gnijejo, neubogljivi so, nagajivi in časih celo res skrajno zlobni. Brezvestni, pomilovanja vredni njihovi stariši nanje celo manj pazijo, kot na domačo živino. Zbegani, razcapani, umazani okolo te-kajo; divjost, neotesanost jim bereš na obrazu, še bolj pa izpričuje te njihove lastnosti vedenje. Že sam pogled na tako izgubljenega otročaja zaboli človeka v srce, v šoli ga pa tak nebodigatreba še žali z nespodobnim vedenjem, z nepazljivostjo, z lenobo, nehvaležnost nje-gova in nemarnih roditeljev pa ti trga — dejal bi — srce.

Pa tudi dobri, pridni učenci, ki so vzgojitelju navadno v veselje, tolažbo, podvrženi so raznovrstnim strastem in slabostim in ti časih še bolj vznemirjajo človeka, kakor nemarneži in neotesanci prve vrste.

Pa naj potem še kdo trdi, da oni gospod tovariš ni govoril resnice ali pa vsaj pretiraval, trdeč, da so za učitelja vsi šolski dnevi — tedaj izvzemši počitniški čas — pravi pravcati pasji dnevi!

Resnično zasluži marsikak dan zaradi posebnih okoliščin to ime v popolni meri! — Vender čemu naj dalje tarnam, čemu naj jemljem srce sebi in drugim?

Dovolj, skoro preveč sem govoril, preobširno pojasnjeval ali bolje le črnil to temno stran učiteljskega življenja. Vsak jo le predobro pozna. Srce človeško je dovolj občutljivo, da, dejal bi, vse preveč mehko ob trpkih takih iskušnjah.

Moj namen je ravno nasproten. Oživotvoril bi rad v duši sleharnega vzgojitelja-učitelja tolažilno prepričanje, da je vkljub vsem težkočam in neprijetnostim njegov poklic vendar vzvišen, dà, svet; da njegov stan nikakor ne pograša tudi radostnih trenutkov, da ravno učiteljevo srce lahko prevevajo in ga izvestno res tudi polné ali vsaj polniti morejo najveselejši občutki ter mu sladé v mnogih slučajih res skromno, težavno življenje.

Mnogokrat je že čul ali pa zatrjeval marsikdo sam, da ni nehvaležnejšega poklica na božjem svetu, kakor poklic učiteljski. Ako pre-sojamo razmerje med trudom in naporom, ki ga ima učitelj s posameznikom — razmerje med trudom pravim, pa med nagrado, plačilom, sosebno gmotnim, tedaj mora pač vsak razsodni mislitelj pripoznati resnico navedene trditve. — Trud in pa plača, seveda gmotna, res si nista v nikakem pravem razmerji.

Vender učitelja, ki si je izbral po srcu poklic, učitelja, čegar srce preveja prava, nesebična ljubezen do nedolžne mladine ter milega naroda — takega moža take temne, neprijetne misli posebno ne motijo. Prepričanje in trdna zavest ga krepi, da oni, ki želi in hoče biti pravi učitelj, dobrotnik narodov v pravem pomenu besede, mora tudi znati trpeti in biti pripravljen žrtvovati zdravje, življenje za svojega bližnjega.

Kakor goreča sveča sama sebe uničuje, tako obrablja, žrtvuje učitelj-vzornik svoje telesne in duševne sile, podučujoč in vzgajajoč up in ponos milega naroda. Učitelja-vzornika vzdržuje, krepi in spodbuja pri tem vzvišenem delu in požrtovalnosti upanje, veselo prepričanje, da nikakor ne dela zastonj: prejema namreč in uživa plačilo, katero bi iskal zaman v vsakem drugem poklicu — izvzamem le poklic duhovniški. — Zato pa tudi smelo trdim, da je učiteljski stan za duhovniškim najvzvišenejši, najlepši, in zraven zatrjujem, da bi si želel biti učitelj, ako bi ne bil duhovnik.

Istega prepričanja. istih mislij o učiteljstvu je bil tudi sv. Ambrož, škof Milanski. Ta veliki cerkveni učitelj je kazal dejanski, kako visoko da ceni poklic odgojiteljski. Sam, dasi škof, žrtvoval je marsikatero urico vzgoji mladine, v svojih spisih pa trdi, da je mnogo bolj častno poučevati nežno mladino, kakor sloveti kot učen, občudovan predavatelj visokih znanostij in svetnih umetnostij.

Kdo bi se pa tudi drznil tajiti, da je ravno osnovna šola temelj, podlaga, na katero mladenič pozneje zida poslopje svojega znanja, olike in izobrazbe? — Začetna šola je pa hkrati tudi nekak svet v malem. V nji se sklepajo prva prijateljstva, v nji se porajajo prva sočustva, prvo slavohlepje, pa tudi prvi atomi nevoščljivosti, strasti in sovraštva. — Kako sveta, vzvišena je torej naloga učiteljeva! On rahlja in pripravlja nežna detinska srca za plemenita čutila ter vsaja vanja temelne kreposti, ob jednom pa tudi pazi, da zastavi pot pogubnim strastem in slabostim. V učiteljevih rokah je torej blagor posameznikov, bodoči blagor celih družin, prihodnja sreča in blagostanje celih občin; v učiteljskih rokah je malone vsa prihodnjost milega naroda. — Kako sveta naloga! Že ta misel bi utegnila prepoditi marsikateri temni trenutek v življenji vzgojiteljevem ter ga spodbuditi in bodriti k vstrajnosti.

Kdo naj pa preceni ono zadovoljnost in oni ponos, ki ga čuti učitelj-vzgojitelj v šoli med poučevanjem, opazujoč jasne, prijazne, celo resne obraze onih učencev ali učenk, ki si ne upajo niti treniti z očesom, da bi ne zgrešili kake besede in ne žalili gospoda s kakim neumestnim pokretom!? Nauke, ki jim jih podajaš, hlastno vsprejemajo, dà, dejal bi, požirajo z očmi, ušesi in ustmi. — Pa oni kreпки,

točni odgovori, ki jih čuješ časih v lastno začudenje iz malih teh ust — v kom bi ne vzbudili pravega veselja in zadovoljnosti?!

Dan mineva za dnevom, teden za tednom; le grede je leto pri konci. In koliko je učitelj v tem času doživel veselih trenutkov?! Z radostnim srcem si jih sedaj kliče v spomin. Pozabljene so na mah vse grenkosti, ki so morda kdaj tu in tam dušo morile; veseli spomini jih udušujejo. Da, celo nekak čut otožnosti obide učitelja, ko — dasi je počitka, odmora krvavo potreben — pomisli, da se bo treba ločiti za skoro dva meseca od ljubih gojencev. Samozavest, da je storil svojo dolžnost, dobra, morda celo izvrstna spričevala posamnih njegovih ljubčkov, prijazni, hvaležni njihovi obrazi, ponižni, prikupljivi pozdravi pri končni ločitvi, so mu plačilo za njegov trud in požrtvovalnost. — Ali ni sladka, prijetna taka nagrada?

Zraven teh ljubčkov čutijo hvaležnost tudi njihovi roditelji, sorodniki, varuhi! Komu od radosti ne utriplje srce, ko ga obišče skrbni oče ali pa mati odličnjaka-učenca, mu pripozna nesebično požrtvovalnost, veliki trud za otroški blagor in ga zahvali stoterno za vse dobrote, ki jih je izkazal njegovemu srčku?

„Lete danci kao sancí, a godišta kao ništa“. — Mladina rase, zapušča šolo, stopa v svet, v razne stanove. — Tu gledaš ter opazuješ svoje nekdanje učence. Vidiš, kako zlasti nekateri lepo napredujejo, vidiš, kako bujno je pognalo seme, ki si ga pred leti vsejal v rahla, dovzetna srca. Hvaležnost, ki jo je čutil kot dober otrok pri slovesu iz šole, to ti kaže in hrani bivši učenec tudi pozneje v svojem srci. Ljubezen in spoštovanje do tvoje častite osebe se v njem bolj in bolj krepi, z besedo in v dejanji ti kaže naklonjenost, kjer in kadarkoli te ugleda, razjasni se mu nehote čelo, iz očij mu žari stara detinska hvaležnost. — In učitelj, bivši vzgojitelj, naj bi opazoval vse to brezčutno, brez ponosa, brez zadovoljstva! — Ne, to ni mogoče! — Tovariš, čuj, glej! — Tu uživaj sad svojega truda! Tvoje sile so se v bivših učencih pomladile in pomnožile. V javnem življenji skrbne taka hvaležna srca za tvoj ugled; pri tebi, starem dobrotniku in prvem pravem prijatelju, iščejo časih celo pomoči in svéta ter te ravno s tem še posebno spodbujajo k neumornemu delovanju za obči blagor, za procvit, povzdigo, prospeh celega naroda. Učenec, prav tvoj bivši gojenec, te utrjuje v spoznanji in v prepričanji, da človek jedino v delu čuti pravo, nepokvarjeno slast, katera uničuje vse neprijetne vtiske in podi iz srca vsako nezadovoljnost in togo, ki bi jo utegnile časih res vzbuditi gotove neizogibne nepravilike.

Se mnog prizor, mnog čut bi lahko opisal, obrisal, ki oslaja življenje učitelju, toda bodi dovolj! Dobri vtiski v veliki meri premagujejo slabe. Napor, trud in trpljenje poplačuje torej — da ne go-

vorim o plačilu, nagradi, ki jo sleharni kristijan lahko pričakuje zaupno — srčno, notranje zadovoljstvo.

Proč torej črne ve misli, proč nezadovoljnost! Nije tuge brez radosti v življenji! — Isti aksiom velja tudi učitelju. Z rožicami seveda usoda ne postilja nikomur. Ne bodimo tedaj malosrčni! Pomni, učitelj, kaj si! Sam nikar ne preziraj svojega vzvišenega poklica! Pomni, da si po besedah svojega tovariša pionir svojega naroda! Deluj in vstrajaj, pa pomni, da vzgojitelj-poštenjak-narodnjak ni še nikdar delal zaman, brezvpešno! Ne boj se znoja na čelu! — Pogumno naprej! Genij Slomškov, duh Praprotnikov živi v tebi!

Beseda o naši reorganizaciji.

III.

Stajerki naši tovariši so torej priredili velik shod dne 26. velkega travna t. l. v Gradci, katerega je sklical učitelj v Gusswerku, A. Hórvatek. Njegov poziv je našel navdušen odmev med vsem štajerskim učiteljstvom in tudi med drugimi odličnimi povablenci, le štajerski slovenski poslanci so se izkazali s svojo nenavzočnostjo. Vkljub temu se je shoda udeležilo do 1200 udeležencev. Pokazalo se je ob tej priliki, kje išči štajerski učitelj svojih prijateljev. Preverjeni smo, da bodo onim, kateri so prišli na shod, štajerski tovariši ob vsaki priliki stali ob strani ter po svojem velikem vplivu, katerega imajo med štajerskim prebivalstvom, pomagali do uresničenja različnih njih teženj in naporov. Ta shod — prvi, a ne zadnji svoje vrste — dosegel je svoj velik moralni vspeh. Solidarnost, kolegialnost, navdušenje za stvar, kar vse je združilo štajersko učiteljstvo brez izjeme v inpozantnem zboru, mora sleharnemu inponirati, mora vspodbuditi učiteljstvo drugih kronovin, da stori tako, kakor so storili štajerski kolegi: javno nastopiti, javno izreči svoje želje in zahteve, javno in odločno zahtevati, da se izrekó vplivni možje, ali so prijatelji učiteljstvu in šoli in ali hočejo pomagati obema do zaslužene lepše bodočnosti!

Toda čujmo, kaj se je sklenilo na tem shodu!

Sklicevalelj Hórvatek je v temeljitem, dve uri trajajočem govoru pojasnil sedanji tožni položaj štajerskega učiteljstva. Povedal je, kakšne so bile razmere učiteljev pred novimi šolskimi postavami in kako so se izpremenile po teh zakonih. Kadar bomo imeli ta govor v celoti v rokah, izpregovorili bomo o njem še kaj več. Za sedaj zabilježimo samo resolucije, katere so se jednoglasno vsprejele:

1. Z ozirom na žalosten položaj štajerskega učiteljstva in z ozirom na to, da se ravno sedaj nameravajo povišati plače državnim uradnikom, duhovnikom, častnikom, in ker ljudski in meščanski učitelji državi premnogo koristijo, zahteva se, da se gledé svojih službenih in pokojninskih dohodkov stavijo v tisto vrsto z državnimi uradniki in sicer tako, da se uvrsté nadučitelji in učitelji v 11., 10. in 9. plačilni red; meščanski učitelji pa v 10., 9. in 8. plačilni red.

2. Dokler se učiteljske plače ne uredé, dobivajo učitelji primerne draginske doklade.

3. Število službenih let se zaradi težavnega dela skrči na 35 let.

4. Naslov „podučitelj“ se mora odpraviti.

5. Tajna kvalifikacija je nenravna in mora prenehati.

6. § 14. in 21. šolskega zakona z dné 8. svečana 1869 se mora izpremeniti.

7. Ker je dobra odgoja mladine dandanes državi in deželi neobhodno potrebna, zato je tudi potrebno, da si učitelji pridobé višjo omiko, nego je to v sedanjih učiteljskih mogoče. Zato naj dežela od države zahteva višjo izobrazbo učiteljstva, ako pa bi država tega ne hotela storiti, naj po vzgledu mesta Dunaja sama za to skrbi.

8. Da bode imelo učiteljstvo priliko, svoje terjatve na merodajnem mestu zagovarjati, naj se mu pri prihodnjih volitvah v deželni zbor jeden mandat prepusti.

Če izvzamemo 4. točko, katera nima na Kranjskem pomena, moramo odkrito priznati, da bi tudi mi navdušeno pritegnili vrlemu Hrvatku in z obema rokama podpisali stavljene resolucije.

Zakaj pa pišemo o tem? Prvič zato, da izrazimo svoje misli o tem, kar sklepajo zunanji naši tovariši in drugič zato, da preverimo kranjske svoje tovariše o velikem pomenu takega sestanka, da se sami začnemo pripravljati na jednak shod, katerega moramo v najkrajšem času — morda v jeseni — sklicati kranjski učitelji v naši beli Ljubljani. Tok, kateri je zavel v našem učiteljskem življenji, zahteva, da koncentrujemo vse svoje moči, ako hočemo doseči stališče, na katerem stoječe bode učiteljstvo sodil zunanji svet po njega pozitivnih, odločnih in nesebičnih tvorih, ki jih ustvarja ob žrtvi svojega zdravja v učilnici; on zahteva, da moramo — ker smo dospeli do skrajne potrebe — jasno se izraziti, kaj zahtevamo s polnim opravičenjem.

Poziv, kateri bode takrat preletel naš domači svet, ne sme ostati brez dostojnega odmeva, zakaj če se ga prezre in zanemari, ne more imeti nikakoršnega morališkega niti drugačnega vspeha, ostane torej ves trud neploden, kaplja v brezdanje morje! Na to opozarjamo že danes svoje somišljenike, da se pripravijo na shod, s katerim dosežemo prve vspehe, s katerim napravimo prvi korak naši reorganizaciji.

Značilno je, da niso naši politiški dnevniki, ki izhajajo na Kranjskem, niti z besedico omenili shoda štajerskih učiteljev, med tem ko so n. pr. Dunajski listi o njem pisali. Če se kje pri nas zlasata mož liberallec in mož klerikalec, ni dolgim člankom o takem znamenitem politiškem prikazu niti konca niti kraja. Vse naše najboljše moči ginejo v ljutem domačem prepiru in boji, izomika narodova, katero zajemaj slovenski kmet iz požrtvovalnega a brezstrastnega, mirnega dela slovenskih rodoljubov, nima napredka, ker smo razdeljeni v dva tabora, in nikjer ni drugega posla, nego da se brusi ostro orožje, ki ga vihti brat proti bratu. V slovenskih družinah se kolnejo politiški nasprotniki, vrli očetje vodijo svoje desetletne sinove na burne shode, poučujejo jih o liberalizmu, klerikalizmu, socializmu in o drugih sličnih izmih, šolska vzgoja se meče v kot, ker nima v domačem krogu potrebne zaslombe! Učitelj pa mora brez prestanka iskati vira izboljšanju gmotnemu svojemu stanju, nima časa, da bi se vrgel v ta politiški vrtinec tako, kakor bi lahko, ko bi mu ne bilo treba skrbeti, kaj počne, kako se preživi jutri, če danes ne dela več, kakor mu ukazuje stan.

Ali je tega treba? Pravično ni, da mora biti tako, kar se govori, da gre vsakemu delu svoje plačilo. Narodni so se bili v početku svojega življenja pred vsem za narodno šolo. Spoznavali so vedno, da je mogoče narodov obstanek le tedaj, ako ima narod narodno ljudsko šolo, a ko jo je dosegel, nalagali so ji breme na breme, poslali so med svet načrt za načrtom, po katerem delaj učitelj in vódi preprosto ljudstvo do višje izobrazbe, a za onega, kateri to dela, storilo se je bore malo, če ne ničesar. Učitelj naj živi ob vspehih svojega dela. — to bi bilo seveda najcenejše, a ker nismo bitja brez telesa, to do danes še ni mogoče.

V prvem članku smo že, kakor da bi nas sv. Duh navdal s trohico proroškega duha, izrekli, da smo prepričani, da nam naše višje oblasti ne bodo nikdar same ob sebi zboljšale našega gmotnega stanja. In res! V zadnjih dneh smo govorili z nekim deželnim poslancem, ki veliko velja v svoji stranki in ta nas je prijetno potolažil, da se nimamo učitelji nadejati od dežele niti najmanjšega zboljšanja plač! O, sveta pomagavka, kako težko torej pričakujemo svetega časa, ki nam napoti z letom 1900., ko se bodo regulovale naše plače! — Sami na noge! Vse učiteljstvo zadevajočemu delovanju najprimernejše mesto bo deželno učiteljsko društvo, katero si moramo zase ustanoviti kranjski učitelji. Tako si ustvarimo svojo stranko, da nam ne bode mogla „Svoboda“, glasilo slovenskih socialnih demokratov, očitati omahljivosti, ko piše: „Učitelj se priključi jedni ali drugi stranki privilegiranih stanov. Zamenja lastne interese, dela za druge, agituje med ljudstvom za svoje „prijatelje“, ko pa

vidi, da ti ničesar ne store zanj, da mnogokrat zagovarjajo njegovo bedo in opravičujejo pred svetom njegovo stanje, obrne se od njih ter gre v drugi tabor. Tukaj tudi isti rezultat.“ —*) Res je, da nam je iskati v sebi najboljših zaveznikov in prijateljev, ker tisti, komur je trd boj za vsakdanji kruh tuj, ne more umeti naših teženj, ako ne čuti za nas posebe iskrenega prijateljstva. A koliko je takih?

Govorili smo v teh kratkih, obmejenih člankih od srca. Želimo, da bi se beseda o tej stvarci s pridom čitala, in nemogoče ni, da ne bi rodila končnega sadu. Naše šolstvo stoji na zdravih tleh, rodilo je domovini že mnogo in mnogo koristij, nadejamo se kot nje zvesti sinovi, da nas tudi ona ne pozabi. O, da je živa naša mamka domovina, bogato bi nas nagradila, bogateje, nego oni, kateri imajo nje usodo v rokah. Kaj hočemo — mi smo prvi, ko je treba začeti z delom narodu v prid, a zadnji, ko se deli plačilo domoljubnemu delu! In to je tudi za sedaj zadnja naša beseda!

Ustavoznanstvo.

(Spisal **Fr. Orožen.**)

F.

Od Franca Jožefa I. do „meščanskega ministerstva“.

(2. grudna 1848. — 31. grudna 1867.)

1. Konec prevrata.

Novi cesar Franc Jožef I. je ravno dopolnil 18. leto, ko je nastopil vladno obširne države. Bili so burni časi in nevarnost še vedno velika, da izgubi Avstrija velike in bogate pokrajine. V takozvanih nemško-slovanskih pokrajinah je sicer že nastal mir, a avstrijsko vojsko je še čakalo drugod naporno delo. Trebalo je še užugati uporne Madjare in Italijane.

Državnemu zboru so še 2. grudna l. 1848. naznanili premembo v vladarstvu. V svoji proklamaciji pravi cesar Franc Jožef I. odločno, da hoče ohraniti državno jedinstvo. Proklamacija med drugim slovesno naglaša: „Trdno Smo se odločili, da hočemo krone svit neomadeževan ohraniti. Vendar pa Smo pripravljeni deliti Svoje pravice z zastopniki narodov in se nadejamo, da se Nam bode posrečilo z božjo pomočjo in v sporazumljenju z narodi vse dežele in stanove cesarstva

*) Ta list je priobčil v 1. letošnji številki z dné 24. roznika precej obsežen članek „Najnovejše gibanje v učiteljstvu“. Priznati moramo odkrito, da tako simpatiško pisane besede o učiteljstvu že davno nismo čitali. Sicer se bomo s tem še kdaj pozneje obširneje bavili.

združiti v veliko državno celoto.“ Te besede pač jasno svedočijo, da namerava cesar prej ko mogoče odpraviti samostalnost Ogerske. A tudi državnemu zboru v Kromerižu so bili dnevi šteti.

Madjari niso pripoznali Franca Jožefa I. za zakonitega kralja in nadaljevali boj. Razun Hrvatske so se Madjarom tudi uprli Bačka, Banat Erdeljsko in Vojaška krajina. General Šlik je prodril iz Galicije na severno Ogersko, Jelačić pa je premagal ogerskega generela Görgeya. Windischgrätz se je počasi pomikal ob Dunavu ter naposled vzel Budapešto dne 5. prosinca l. 1849. Malo prej sta se preselila ogerski državni zbor in „odbor za brambo dežele“ v Debrečín. Odslej se je pa ogerska vojska nekoliko časa uspešno borila zoper Avstrijance in to je Madjare kar omamilo.

Dne 14. mal. travna l. 1849. je ogerski državni zbor slovesno proglasil neodvisnost Ogerske in za večne čase odstavil habsburški-lotarinski rod od ogerskega prestola“. Košut je postal predsednik nove republike in prišel v slovesnem sprevodu v Budo, katero so si zopet priborili Madjari. Na čelo avstrijski vojski na Ogerskem je stopil general Haynau, ki je prišel iz Italije. Ruski car Nikolaj I. je obljubil pomoči Avstriji in je poslal generala Paskievića na Ogersko. Tej zavezi so se morali umikati Madjari, ki so se še nekoliko časa držali v Aradu. Košut je odstopil in bežal čez turško mejo, v Vilagosu pa se je udala ogerska vojska ruskemu poveljniku Paskieviću dne 13. vel. srpana. Mnogo upornih velikašev je pobegnilo v Turčijo, drugi pa so bili hudo kaznovani ter umrli na morišču ali pa sedeli delj časa v ječi. To je bil konec ogerski prekuciji.

V Italiji se je mesca sušca l. 1849. zopet začela vojska med Avstrijo in Sardinijo. Kralj Karol Albert se je udal pritisku radikalne stranke in odpovedal Avstrijancem premirje. V kaj slabem stanu je bila sardinska vojska, kateri je bil poveljnik poljski general Chrzanovski. V štiridnevni vojski je Radecki Sardince in uporne Italijane slavno premagal pri Mortari in Novari. Karol Albert se je odpovedal kroni in nasledil ga je sin Viktor Emanuel, ki je sklenil mir z Avstrijo. Vsa Lombardija je zopet prišla pod avstrijsko oblast, a Benečani so se še upirali Avstriji. Odvetnik Marin je obranil Benetke, ki so se šele 22. vel. srpana udale avstrijski vojski.

Vlada se ni mogla sporazumeti z državnim zborom v Kromerižu in je sama izdelala novo državno ustavo, katero je cesar potrdil dne 4. sušca l. 1849. Državni poslanci so kar osupli in ugovarjali temu koraku, cesar pa je s posebnim razglasom razpustil državni zbor. Nova ustava je bila veljavna za vse cesarstvo, a se ni nikdar dejansko izvedla. Ogersko je izgubilo svoje predpravice in tudi južne dežele, ki so mu prej pripadale. Vojvodina Srbija in Banat, Hrvatsko, Vojaška krajina in Erdeljsko so postale posebne kronovine.

Tako se je zopet povrnil mir v avstrijsko cesarstvo in vse kronovine so pripoznale cesarja Franca Jožefa I. Avstrija je zopet dobila svojo pomoč v Italiji in utrdila svoj vpliv na Nemškem. Nemški narodni zbor v Frankfurtu je sklenil, da se ustanovi zavezna država pod pruskim predsedstvom in posebej zaveza z Avstrijo. A takemu vodstvu se ni hotel ukloniti avstrijski cesar in je 5. mal. travna ukazal, da se povrnejo domu avstrijski poslanci iz frankfurtske zbornice. Pruski kralj Friderik Viljem IV. ni sprejel cesarske krone. Nadvojvoda Ivan je spretno zastopal avstrijske zadeve kot državni upravitelj na Nemškem. Shod avstrijskega cesarja s kraljema bavarskim in virtemberškim v Bregencu mesca vinotoka leta 1850. pa je prisilil pruskega kralja, da se je udal avstrijskim zahtevam. Zavezna ustava je potem še nadalje ostala nespremenjena.

V dopolnilo k avstrijski ustavi je izdal cesar dva posebna patenta, od katerih določa prvi osnovne pravice, drugi pa izvršitev zemljiške odveze. Minister grof Stadion je odstopil in v novem ministerstvu je prevzel dr. Bach notranje stvari, vitez Schmerling pravosodje in grof Leo Thun nauk in bogočastje. Schmerling je uvedel porotne sodnije, Bach je odpravil grajščinske sodnije, Thun je pa zboljšal zlasti srednje šole in vseučilišča.

Dne 14. mal. travna l. 1851. je cesar sklical posebno svetovalstvo, ki bi nadomestovalo državni zbor. Ko je bil Napoleon III. na Francoskem odpravil republiko, preklical je tudi cesar Franc Jožef I. mareno ustavo z leta 1849., „ker je bila ta ustava v nasprotju z državnim jedinstvom in monarhičnim načelom“. V dveh lastnoročnih pismih je cesar odpravil mareno ustano in osnovne pravice. Tretje lastnoročno pismo določa temelj novemu organičnemu zakonodavstvu.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Jednajsto poglavje.

Dobro premišljene hudobne nakane.

Starešina odide ves zamišljen v drugo sobo, kjer začne sam s seboj govoriti: „Kako bi pač stvar uredil, kadar pride Luka? Potuhnjen je, to vem dobro, poleg tega pa tudi pretkan, kakor sam hudir. Mnogo novcev je zapil pri meni na račun svojega mojstra; no, ako ga potipljem za to žilico, pomagalo bode, ter dosežem od njega vse, česar želim. Bode se bal — in morebiti mi ne zaupa. — — Glej, zvoni že poldne. Ponudim mu dvajset rajškov; tekom

treh tednov odpade ves omet od zvonika, ako napravi tako, kakor želim. Dvajset rajnškov me ne spravi na beraško palico, misli si starešina. — In ko je bil zastopljen v take misli, povrne se že Kovač, za njim pa takoj Luka; nista šla skupaj, da bi se ljudem ne zdelo sumljivo.

„Bog te sprejmi, Luka! Vé li tvoj mojster, da si šel semkaj?“

Luka odgovori: „Mudi se še v gradu, toda pride domov h kosilu. Ako sem ob jedni uri zopet pri svojem delu, ne bode opazil, da sem bil z doma.“

„Dobro; rad bi s teboj nekaj govoril — toda le med štirimi očmi“. Odpelje ga v stransko čumnato, za seboj pa zaklene duri. Na mizi je bila prekajena gnjat, več klobas, vrč vina in hleb belega kruha: Starešina primakne dva stola in reče Luki: „Kosilo zamudiš itak že, zato pa sedi k meni, da skupno založiva“.

„Tega se nikdar ne branim“, odvrne Luka, sede ter vpraša starešino: „Česa želite od mene? Pripravljen sem vse storiti, samo če bodem mogel“.

Starešina povzdigne kupico ter nazdravi Luki rekoč: „Na, vzemi, kar ti drago, vsaj vem, da nimaš jednake hrane pri svojem mojstru“.

Luka pripomni: „Ej no, kaj hočemo! Bode že boljše, kadar jamemo cerkev zidati“.

Starešina ga zavrne: „Prismode, Luka vedi, da to ne bode dolgo trajalo. Jaz mu sicer privoščim iz srca, toda on ni za tako delo, kajti on še ni nikoli zidal večjih zgradb, pri vsem pa se le zanaša na tebe“.

Luka pravi na to: „Mogoče, da je tako“.

Starešina: Jaz sem prepričan v tem, zavoljo tega hočem tudi s teboj govoriti. Nekaj bi mi moral na ljubav storiti.

Luka: Drage volje, gospod starešina. Na vaše zdravje! (Pije).

„Na tvoje zdravje, Luka, odvrne starešina, ter mu zopet ponudi klobaso, hitro dodavši: „Ljubo bi mi bilo, da se temelj cerkve postavi od kamena iz Globodolskega kamenoloma“.

Luka: Grom in strela, starešina, to ne more biti. Vi tega ne razumete, ta kamen ni dovolj trden za temelj.

Starešina: Motiš se, ta kamen je dober, saj ga ljudje mnogo rabijo. Bog mi je priča, Luka moj, da je ta kamen izvrsten. Prav hvaležen bi ti bil, ako bi se omenjeni kamenolom znova — in prav pridno uporabljaj.

Luka: Starešina, to nikakor ne bode mogoče.

Starešina: Ne obotavljaj se, Luka, poslušaj moj svèt.

Luka: V šestih letih razpade zid, ako se zida iz tega kamena.

Starešina: Prosim te, molči o tem, to je samo brbljanje.

Luka: Pri moji veri, resnica je! Ta kamen segnije kakor smrekove deske.

Starešina: Kaj briga to tebe, če je zid tudi deset let dober. Storiš li tako, kakor želim, dobiš za to dobro plačo.

Luka: To vse je res prav lepo, ali ako predstojnik sam opazi, da kamen ni za rabo?

Starešina: Pojdi, pojdi se solit! Tega on ne razume; prav nič se ne boji!

Luka: On razume v marsikaterih stvareh boljše, kakor bi človek mislil; sicer pa ga vi boljše poznate kakor jaz.

Starešina: V tem nima nobenega prava razuma, verjemi mi; odkodi hoče li razne vrste kamenov poznati?

Luka: Nemara, da je res tako. Kamen je na videz prav dober ter v ostalem tudi prikladen za zidanje.

Starešina: Podaj mi roko — in obljubi mi, da bode mojster dobival potreben kamen iz Globodolskega kamenoloma. Če se to zgodi, dobiš deset rajnškov za pijačo.

Luka: Hvala! Ko bi jih le že imel v žepu!

Starešina: Bog mi je priča, da mislim resno. Ako to stori tvoj mojster, izplačam ti deset rajnškov.

Luka: Dobro! Tu je moja roka! Zgodi naj se po vaši volji; kaj meni mari predstojnik in moj mojster!

Starešina: Še nekaj, Luka! Imam polno vrečo nekega peska, dobil sem ga namreč od nekega gospoda. Kakor se mi je povedalo, drži se omet zidu, kakor bi bil prikovan, ako se ta pesek primeša v apno; toda gospodi ne smemo vsega zaupati, zato bi imel rad, da to poskusim na kaki ptuji hiši, potem še-le na svoji.

Luka: To se lahko stori. Poskusil bodem na hišnem voglu kakega soseda.

Starešina: V tako mali meri ne kaže poskušati, ker se človek lahko prevara. Želel bi, da se stvar poskusi na zvoniku, da vidimo, kako bode vspevala. Kaj misliš, Luka, bi li se to moglo napraviti?

Luka: Ali se mora mnogo tega peska v apno natrositi?

Starešina: Jaz mislim, da na sleharni metrični cent po jeden ali dva kilograma.

Luka: Ej, to se lahko napravi.

Starešina: Ali si pri volji tudi to storiti?

Luka: Zakaj ne!

Starešina: Poleg tega moraš tudi molčati, ako bi se stvar ne obnesla dobro.

Luka: Upam, da bode dobro uspevalo, toda jezik moramo venderle za zobmi držati.

Starešina: Kadar bodeš potreboval za to potrebnega peska, kar sam ponj pridi; na dobro srečo pa izpij čašo rujnega vina.

Luka: Pri tem ostane, gospod starešina! Zdaj pa moram oditi, kajti ura je že odbila. (Vzame časo in izpije.) Hvala vam, gospod starešina.

Starešina: Ne potrebujem nikakoršne zahvale. Ostaneš li mož beseda, dobiš gotovo desetak.

„Kar sem rekel, pri tem tudi ostane, gospod starešina“, odgovori Luka. Na to ostane, postavi stol v kot rekoč: „Gospod starešina, moram oditi. Še jedenkrat; lepa hvala! Ta čaša je za zdaj zadnja.“

Starešina: No, če že moraš domov, tedaj pa z Bogom, Luka! Ostane naj pri tem, kakor sva se dogovorila.

Proti domu grede govori Luka sam pri sebi: „To pa je vender čudna zahteva s tem kamenom, toda še veliko bolj čudna pa ona z nekakim peskom, katerega naj primešam v apno. To se ne more na celem zvoniku poskusiti! Ali pri tem mi ne bode manjkalo vina. Tako jaz mislim, da je vse v redu; kasneje pa naredim, kakor hočem sam.“

— „To se mi je pač izšlo po sreči — in kako dobro!“ veselil se je starešina, — prav zares, boljše kakor sem mislil sam, poleg tega pa še za polovico ceneje. Ako bi se znal z menoj poganjati, rad bi mu bil obljubil tudi dvajset ranjškov. Baš vesel sem, da je sklenjena pogodba! Tako je. Človek ne sme nikoli glave izgubiti. Samo da je že temelj in nekoliko zidu postavljenega. Potrpljenje, to velja! Prihodnji pondeljek bodo že lomili potrebni kamen za zgradbo. O, dragi moj zidar! Žena ti je skuhala močnik, katerega še pokusil ne bodeš, a ti si domišljuješ, da si že na konju.“

(Dalje prih.)

Višja dekliška šola.

Akko bi posestnik ob deroči vodi, katera mu s svojimi razljuččenimi valovi trga kos od njegovih plodovitih njiv in travnikov, ako bi takov posestnik, pravimo, gledal s prekrižanimi rokami ta elementarni razdor, ne da bi se skušal ubraniti sili razsrjenega elementa s kaštami ali ježami, z nasipi in odbijači, tedaj bi tistega posestnika po vsej pravici imenovali skrajnje nespametnega. Taki nespametniki smo bili vse do najnovejšega časa mi Slovenci. Z mirnim očesom in z rokami navskriž smo gledali, kako so se razpenjeni valovi sovražnih vodá zaganjali v naše ozemlje, zajedali se vanje globlje in globlje in požirali lepe kosove ob naših mejah. Šele v zadnjih časih smo nekoliko popustili to skrajno brezskrbnost ter začeli resno misliti na to, kako da si zapažimo in zavarujemo svoje že tako močno razjedene in oškodovane krajine proti pogubnemu elementu. Zgradili smo si že res tudi nekoliko nasipov in branikov. Kot prevažno postojanko v tem obrambnem načrtu pa smatramo tudi ukrep občinskega

sveta Ljubljanskega, naj se otvori v lepi naši prestolnici slovenska višja dekliška šola; z iskrenim veseljem pozdravljamo ta korak, a njega velikanski pomen hočemo v sledečih vrsticah pojasniti tudi onim, ki o njem doslej niso bili prepričani.

Kako važen činitelj v življenju vsakega naroda da je ženstvo, o tem ni da bi trosili besede; saj tudi nihče ne dvomi več o tej zgodovinski resnici, katera je Slovencem krasno razjasnjena v spisu „Zgodovinske žene“ (glej Stritarjev „Zvon“ l. 1876.). Kakor o zakonski dvojici velja prislovica, da je nje boljša polovica — ženska, tako se sme še bolj po pravici trditi, da boljša polovica vsakega naroda je njega — ženstvo. Narod naš je tudi sam uverjen o tej resnici in ji je podal lepo izrazilo, rekoč, da „žena podpira tri vogle, mož pa samo jednega.“ — Kolik da je vpliv materin za vse naše poznejše življenje, priznavajo najtemeljitejši vzgojeslovci današnjega časa, trdeč, da omisljuje, ki si ga pridobimo do šestega leta, je iz večine odločilno za ves poznejši naš razvitek. Instinktivno se je klanjala tej resnici celo jeklena država špartanska, prepuščajoč dečke materam do šestega leta.

Tudi Slovenci še pri dosedanjih skromnih narodnih pridobitvah ne moremo zlepa prečislati pomoči, ki nam je vsekdar dohajala od našega ženstva; kaj li mislite, komu imamo pač zahvalo dati za naše Trubarje, Vodnike, Preširne in druge domorodne veljake? Ne-li poleg njih samih najbolj njih materam?

Toda doslej je bil naroden samo jeden del našega ženstva — kmetiško ženstvo, in ravno ta nedostatnost je bila vedno rak na našem narodnem telesu. Odtod namreč izvira ona nevesela prikazen, ki se pojavlja mej nami vse do današnjega dne, da se razumništvo pri nas ne prepovaja iz samega sebe, da nima nobenega samosvojega naraščaja, ampak da se mora vedno le dopolnjevati in rekrutovati naravnost zopet iz kmetiškega jedra. Rimski plebejski prvoborilci, postavši po kurulskih službah „optimatje“, so kaj radi pozabljali plebejske svoje „brače“ ter ponujajoč se rodnemu plemstvu — patricijem — kaj radi obračali una, pa tudi jekla svitle meče proti svojim plebejskim sobratom; o njih naraščaju ni da bi govorili; ti o svojem plebejskem poreklu niso hoteli ni slišati. Ali ni sličnost mej tistimi rimskimi plebejci in našimi narodnimi prvaki očitna, da bi jo lahko z rokami prijel? Kako malo je tudi v sedanjem času narodnjakov, ki bi bili vedeli in znali zagotoviti sebi podoben ‚naroden‘ naraščaj? Nasproti pa jih poznamo vsi one narodne prvoboritelje, katerih sinovi so se vpisavali in se še vpisujejo v nemške klube in kazine in ondaj smešijo svojih roditeljev domoljubne napore; mnogo jih poznamo narodnih razumnikov, ki so pri ljudskem popisovanju zapisali za svoje kot občevalni jezik — nemški. Ne bomo jih preostro sodili, ako pomislimo, da tej mrzkosti je vzrok njih — ženstvo. Ko so se jeli Izra-

elovi potomci družiti z ajdovskimi hčerami, pa so se popačili; ko ni inteligentnega ženstva narodnega, pa pogledajo naši veljaki za — „lepo Reziko nemškuto.“ „Coram foro“ so taki naši zakonski narodnjaki največji odločneži, morda tudi hudi puristi, radikalc; ali za domačim ognjiščem, mej svojimi „penati“ pa so prave narodne pokveke, ki „lepim očem“ svoje lepše polovice ali pa ljubemu miru na ljubo divanijo — nemški.

Tudi v tem obziru smo se dali prehiteti od naprednejših svojih sosedov! I Nemci i Lahi imajo že izdavna svojo narodno in v najnovjšem času tudi radikalno misleče ženstvo. Res, milo se stori Slovincu, ki pozna bedne naše razmere glede inteligentnega ženstva, ko čita o ženskih skupinah „nemško-nacijonalnih“ društev. In priznati moramo, srd, pa tudi zavist se nas je polaščevala, ko smo o zadnjih istrskih izgrelih čitali, da so Lahinje izkrcajočim se avstrijskim vojakom pred noge metale svoje otroke. Toliko narodne oduševljenosti pri Lahinjah, ko se gre za to, da se malce omeji krivična preširnost njih rojakov proti Slovincem! Nasproti pa toliko narodne mlačnosti, mrtvičnosti in nezavednosti pri „inteligentnih“ Slovenkah, ko bijejo njih rojaki boj za najprvotnejše pogoje politične samosvojnosti.

Toda tudi to se skoro preobrne; tudi ženstva si ne pustimo več odtujevati, bodisi po cesarskih, bodisi po pobožnih šolah. Dajte cesarju, kar je cesarjevega, Bogu, kar je božjega, pa tudi narodu, kar je narodovega! Dovolj se je v tem obziru grešilo; dovolj naše malomarnosti! Saj smo bili res ravno s svojo malomarnostjo v ženski vzgoji podobni tistemu, ki prav pridno hiti žagati vejo, na kateri sedi! Sedaj bode konec tega narodnega harikirija!

Krika in vika, s katerim spremljajo naši nasprotniki ta modri ukrep Ljubljanskih občinskih očetov, se pa prav nič ne plašimo; prav ta krik in vik nam dokazujeta, da smo v črno zadeli; kaj pa da, sedaj se prereže našemu nemčurstvu glavna žila dovodnica, po kateri je dobivalo največ redilne in krepilne moči — iz renegatskega naraščaja naše inteligencije. Odslej pa ne bode več tako! Odslej bodete vi, narodni kapitalisti, trgovci, uradniki, odvetniki, profesorji, učitelji itd. svoje hčerke pošiljali v višjo dekliško šolo; zlasti tudi vi, ki bivate v slovenskih pokrajinah, ob periferiji, bodete porabljali to novo priliko z veseljem, z zavednim prepričanjem in ponosom, dobro vedoč, da po vaših hčerkah prešine nov duh tudi najskrajnejše kote in rte slovenskega ozemlja. Toda, slovenski narodnjaki, pravi in ponarejeni, ta šola bo za vas nekako poskusilo! Odslej ne bo več veljal izgovor, da nimate kam dece pošiljati nego v nemške šole, kjer se vam iznenarode. Sedaj bo možna kontrola, in nezveste svoje rojake bomo lahko proskribovali, kažoč nanje:

„Hic niger est, hunc tu, Romane, caveto!“

Beli Ljubljani pa bode višja dekliška šola še bolj osvetlila lice; v ponos ji bo in čast in tudi v — korist. Ne da bi bili prehitroupni in presangvinični; toda že dosedanje dekliške učilnice Ljubljanske, dasi pomankljive, ali vendar vse prenapolnjene, dajo nam nado, da višja dekliška šola ne bo stradala gojenk in da — to bodi povedano onim filistrom in lokalnim patrijotom mej Ljubljanskimi meščani, ki niso voljni ni beliča privoščiti takemu zavodu — gotovo dojde po tem novem zavodu marsikak grošiček v žep — Ljubljanskim gospodinjam.

Z oduševljenostjo pa pozdravijo višjo dekliško šolo vsi Slovenci „dobre volje“, ki so si navzlic materijalistični struji današnjega časa ohranili še nekoliko idejalizma, ki so uverjeni, da nam je živo potreba duševnega sredotočja, da tudi nam treba — „si parva licet componere magnis“ — svojega Pariza ali Prage ali vsaj Zagreba; in do takega dostojanstva se pomakne Ljubljana gotovo za nemajhen korak baš po — višji dekliški šoli. Vsaj gléde na mnoga nje izobraževališča bode o njej odslej možno reči z Goethejem — mutatis mutandis — „Mein Laibach lob' ich mir; es ist ein klein Paris und bildet seine Leute.“

S. N.

K šolski higijeni.

(Dr. Iv. Borštnik.)

IV.

(Dalje.)

Vedno ožji je krog. Vedno bolj se bližamo dušnim delavnostim in če bi moral imeti ta članek naslov, pristojal bi mu morda „o higijeni pouka“. Iz prejšnjih člankov je razvidno, da moramo zahtevati, da se pouk vrši kolikor mogoče pred glavno jedjo, t. j. dopoldan, v večih mestih je čas za to do 3. ure popoldne, radi drugih uradnih razmer in navad. Doma naj se učenje popolnoma opusti in te zahteve bi bil, če bi otrok sploh nobene knjige doma ne imel in vse v šoli pustil, kako drugače bi se otroci odpočili na poti domov, prosti vseh skrbi, s kakim veseljem in tekom bi zavžili svojo jed: tako pa naloga, učenje na pamet, sto skrbi, ki kradejo otroku leta brezskrbne mladosti. Vidi se, kot da bi mi ne hoteli imeti več mladine mej sabo. Jutranje ure naj bi se porabile za šolsko učenje! Marsikdo maje z glavo — zjutraj ob 5. ali 6. uri v šolo —? Spremenilo se je že marsikaj. Če otrok skače in se ne uči, ni to lenoba; otroku se ne sme napačnih pojmov vcepiti! Kdor se v šoli prej navadi svojo nalogo, naj ima priliko po svoji želji in svoji sposobnosti

uglobiti se z drugimi učnimi pripomočki (knjigami) i. dr. po navodilu učitelja v dotično stvar. Prost čas naj bo dovolj obsežen, da more vsakdo negovati svoje posebne sposobnosti, godbo i. dr. Prvo je, da morajo otroci v zračni sobi dovolj dolgo spati, da nadomeste zrabljene možganske tvarine. Za meščane so velike važnosti skupni pogosti izleti v vsakdanjih oblekah, da morejo otroci prostost vporabiti ne v škodo žepa starišev, kot se rado zgodi pri takoimenovanih paradeizletih; za počitnice so velike važnosti otroške kolonije, o čemur priča vaganje otrok pred odhodom in po dohodu domov. Telovadba se ne sme kratiti na noben način; če se bi morala kratiti telovadba, naj se raje drug predmet, ki ga je manj ali nič škoda. Telovadba ne sme biti dolgočasna nego zabavna, pikantno jed laže prebavimo, in pri telovadbi otrok še vedeti ne sme, da je v šoli. Pospešuje naj se drsanje, kopanje, borenje, ples v srednjih šolah. Glede zadnje točke je treba še precej napredka ne le v narodu, tudi v učiteljih, da se bodo nazadnje vendar upali vstaviti pri konferencah zahtevam ultramontanskih učiteljev in hipokritov. Tipično za slovenske razmere je, da se zabranjuje v najviših razredih višje ljubljanske gimnazije ples in se tolaži dijaštvo, češ, da to lahko potem stori v visokih šolah! Kot da tu ne bi imeli družega dela ljudje! Ti hinavci, in vzgojevatelji hinavcev!

V ta odstavek spada tudi psihično strahovanje otrok, razna pretenja, živa slikanja slabih nasledkov njih šolskih napak in vsako drugo pretiravanje; otrok je že sam na sebi rahločuten in če to otročjo lastnost še vzgajamo preko mere in brez vse koristi tako n. pr. z opisovanjem „groze“ smrti, pekla in druge take šarlatanerije, se ne čudimo, če je toliko hysterije in neurastenije na svetu. Slabo bi bilo za moralo, če bi se ne dala po drugi poti vzgojiti v otroku in če bi jo bilo treba še le s pokvarjenjem zdravja kupiti. Če se lahko vernost pri takem razjedajočem početju dobro počuti in gotovim krogom ugaja, zaradi tega še ne smemo pustiti, da se v to zlorabi naša šola, ki ima namen bistrirati um, ne pa mešati ga. To vse in sploh vsako nenaravno vzbujanje domišljije, kakor tudi preje omenjene prekomerne kazni in grozenja so vzrok „strahu“, dovolj znanemu občutku ne le pri mladini ampak posledki se čutijo celo življenje! Tak je vspeh popraševanja psihologa Binet-a po raznih institutih in šolah, kakor ga on priobčuje v drugem zvezku, prav za prav pošteni knjigi nad 1000 strani, „l'année psychologique 1895“*), in kot tu, pričakovati je tudi drugod v odgoji še lepih vspehov od fizijologije in naravoznanstva sploh. Strah ni v razmerji z inteligenco otroka, pač pa v razmerji z domišljijo. Strah je trikrat bolj razširjen mej deklet, kakor mej dečki! Strah je skoro najbolj nalezljiv občutek (smeh je tudi nalezljiv, skoro v isti

*) Felix Alcan, Paris, c, 5 fr. (znana založna knjigarna franc. modroslovnih del.)

meri). Prestrašeno in preplašeno bitje je v duševnem delovanju iz ravnovesja; njega duševen položaj ni več stabilen ampak labilen; vsako nesmisel verjame, tim raje, čim večji je, in s tem strah onemogoči vsak resen duševen napredek, pospešuje vraže in čudeže, pri vsem tem pa slabi zdravje, ker je dušno delovanje vedno napeto in celo v spanju se možgani ne odpočijejo od uničujočega dela, po dnevu pa se prikažejo halucinacije, kot smo jih navajeni gledati v norišnici — dovolj da se odpravi vsak nepotreben psihičen afekt iz šole in da se strogo nadzorujejo mistične stroke, dokler se ne morejo odpraviti z učnega reda. Dekleta, došla iz nekaterih samostanskih šol, so prava slika te duševne prostitucije!

V.

Prav razširjeno je mnenje mej našim kmečkim ljudstvom, da so nekatere bolezni, katere mora človek preboleti, da se mu sčisti kri, če hoče, da je zdrav čez leta; jedna tacih boleznij so ošpice. Sicer je pa isto naziranje o tej in o družih takozvanih otročjih boleznih tudi v mestnem prebivalstvu, saj je vendar znano, da so v mnogih stvareh ravno meščani kaj okorni gledé mislij v primeri s kmetom. V vsem je videti, kot da bi ljudski napredek gledé tacih boleznij in sokov ne bil posebno velik izza dobe Hipokrata! Nič čudnega: toliko otrok zboli na teh boleznih, da se je počelo smatrati kot izjemo, če kak otrok ne zboli in od todi ta človeška logika, da so te bolezni dobrodejne človeškemu zdravju. Nepotrebno, mislim, bi bilo dokazovati bralcem slabost teh nazorov. Vsaka bolezen, vsako škodovanje normalnega, fiziološkega delovanja organizma, pa naj je še tako mala, kratka in neznatna bolezen, pripravi organizem za korak bliže svojemu koncu, pospeši degeneracijo celega organizma ali pa samo njegovih delov, kot jo vidimo naravno nastopati v starosti, in pripravi dotični organ, ki je zbolel ali pa celo truplo manj sposobno za boj proti raznim sovražnikom, ki napadajo človeka dan in noč, uro za uro! Koliko milijonov malih organizmov dihamo mi tudi v našem najčistejem zraku v sebe vsaki čas in kako malo število njih se vseli za stalno v našem životu v primeri z nebrojem onih, katerim so se celice človeškega života ubranile, pa naj si bodo to uže celice v pljučah ali v želodcu, povsodi boj za življenje, boj za obstanek! Ta boj spada k fiziološkim opravilom celic živalskega organizma; one morajo sprejeti ta boj v prvem trenotku, ko so postale iz drugih celic, ga morajo bojevati cel čas, do svojega konca, do svoje smrti, toliko časa, da ne podležejo v tem boju, kar se mora zgoditi prej ali slej, gotovo pa toliko preje, če jim orožje, ki jim ga je narava dala seboj v življenje, oslabi ali je poškodovano. In če so celice človeškega života pojedini možje v tem boju, so organi (skupine celic z istimi

dolžnostmi, pljuča za dihanje, možgani za duševno delovanje i. dr.) pojedini polki, ki grejo v boj za obstanek z istim trenutkom, ko so začeli svoje delovanje v celem organizmu, in če isto primeroma nadaljujemo, je človeški život velika armada, ki se bojuje zdaj proti poedinim celicam, zdaj proti večjim četam: cela guerilla-vojska! Res, jako zabaven pogled — vedno bojevanje, toliko časa, da gledalec sam ne podleže v tem boju, in to se zgodi toliko preje, če so celice ali organi že oslabei, tako kot vsak vojskovodja vé, da mu bo s sestradano in potrto armado težko zmagati sovražnika, ki bi ga pod drugimi razmerami, če bi bila njegova vojska čila, potolkel na mah. Varovati se je tedaj treba vsake bolezni, ker vsaka sestrada in razoroži celice našega organizma in cel organizem, katerega se potem bolezen „prime“, kakor pravi lepo ljudska beseda, mej tem ko se ji zdrav in čvrst organizem ustavi, ustavi vsaj za trenotek, začasno.

Potrebno pa je, da se opomni, da je šola navadno nasad, od koder se širi bolezen, ne samo na pojedine obiskovalce šole, ampak, kar je huje, na brate in sestre, ki so doma, ki še ne obiskujejo šole, ki so še mali in slabi in radi tega toliko preje padejo v boju, podležejo bolezni; še huje pa je, da so med temi tako zvanimi otročjimi boleznimi nekatere jako nevarne direktno za življenje. Omenim naj tu škrlatico, katere provzročitelj je jako žilav in spada najbrž med gljivice; dalje davico, katere kontagij je znani Löfflerjev difterijni bacil, tudi jako čvrst, tako da ga še precej visoka temperatura ne more vničiti i. t. d. — cela kopa bolezni, sami več ali manj znani sovražniki, proti katerim se brezobzirno napredujoče človeštvo z vedno boljšim vspehom bojuje. Če nastavimo poprečno mortaliteto pri škrlatici z 12°/_o, je dovolj, da uvažujemo njeno nevarnost, posebno ker zdaj ne živimo v časih, da bi se ljudje udali v božjo voljo in umirali v najlepših letih ter nam tako dali priliko računati z višjo umrljivostjo. Država, človeška družba je spoznala, da je zdravje največi kapital in tega ona varuje na razne načine in gotovo ne najmanj s tem, da se širi med narod omika, spoznanje narave in položaja človeka v tej naravi, katere člen je on, kateri se mora proti nji boriti z jedno roko, z drugo pa jo bolj kot mogoče izkoriščati in ni dvoma, da se splošno zdravje še zboljša s tem, da prodere v narod spoznanje tega dvojnega boja za obstanek tudi v zdravstvenem oziru. Moram pa omeniti še jedne bolezni, katera je nalezljiva in posebno v zimskih mesecih precej razširjena, namreč t. j. nalezljivi ali oslovski kašelj (tussis convulsiva); tudi ta bolezen spada med tiste, ki človeka samo jedenkrat napadejo, ergo, prehitra logika, otrok mora jedenkrat to preboleti! Popolnoma napačno! Če že ni bolezen tako nevarna za smrt kot n. pr. je omenjena pri škrlatici (mortal. ca. 6°/_o), je nevarna za otročji organizem iz raznih vzrokov in taki otroci navadno pri vsej skrbi in

negovanju, pri najboljši hrani v par mesecih tako shujšajo vsled vednega natezanja njih moči pri kašlju, vsled slabega spanja i. t. d., da zadostuje najmanj naval na njih organizem, da slednji podleže in tako vidimo, da se le prerada loti tacihi otrok jetika in kaj je ta bolezen za organizem, sklepa lahko vsakdo, če zvé, da $\frac{1}{7}$ vseh ljudij pomrje na tej bacilerni bolezni. Omejiti je treba tedaj kašelji že v začetkih, odstraniti otroke iz šole in jih izročiti zdravniški oskrbi še v času, ko se čutijo otroci kljub nahodu, hripavosti in solznim očem še sposobnimi za šolo. Ko pa zatečejo oči in začne mučiti vedno huje kašelji otroka, v navalih trajajočih po več minut, ostane otrok navadno sam iz šole in bolezen se je v njenem nadaljnjem razvoju pomaknila učitelju izpred oči; potem je zdravnik, ki se za njo zanima in mati, ki prečuje cele noči, držoč glavo malega bolnika v svojih rokah, ko ga prime kašelji. Na vsak način tedaj težka, neprijetna bolezen.

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

„Die Lehrer müssen zu leben haben, und nicht wie die lasttragenden Esel nach einer Reihe ermattender Stunden von Dornen und Disteln sich nähren.“ —

Herder.

Z Goriškega.

Takó je pisal Herder, znamenit pisatelj in klasik. Te njegove besede so baš naše spisane za sedanjo dobo, dobo učiteljskih lamentacij. Vse te besede ukajo na borne učiteljske plače. Da so res borne, o tem že lajki govoré. Zaradi tega treba je učiteljstvu pomagati, ako se ga hoče rešiti slabega neznosnega stanja. Zahteve učiteljstva je treba upoštevati; učiteljstvu je treba pomagati. Razmere v učiteljskem stanu so zares žalostne; učitelji se morajo boriti s postranskimi zaslužki, ako hočejo živeti in deloma izhajati. Nekoji učitelji, in teh je velika večina, so orglavci, občinski tajniki, pisarji pri cestnih odborih itd., da si pomagajo v svojem gmotnem stanu. In še takó komaj životarijo. —

Čudom smo se čudili temu, kar smo te dni doznali. Čujte in strmite! Deželni šolski svet goriški je v svoji seji v 18. dan vel. travna t. l. sklenil, da noben učitelj ne sme več biti od 1. prosinca 1897. naprej občinski tajnik, ker „učiteljski stan zahteva čelega moža“ in učitelj zbog mnogega dela se ne more še s postranskimi zaslužki pečati. Torej sedaj zgubé učitelji od novega leta naprej še iste postranske zaslužke. Ta je lepa! Mi se čudimo temu sklepu in mislimo, zakaj bi priden in vesten učitelj, ki natančno spolnuje svojo učiteljsko dolžnost, ne smel si še posebe kaj zaslužiti? Saj je učiteljska plača tako majhna, da ni mogoče izhajati. Še profesorji in uradniki v mestu si iščejo postranskih zaslužkov, a borni učitelj bi tega ne smel?! Ako postane ta ukrep istina, naj pa deželni šolski svet blagovoli delovati v to, da se učiteljske plače povišajo, da bodemo lahko izhajali brez postranskega zaslužka, kajti § 55. šolske postave z dné 14. vel. travna 1869. l. pravi: „Najmanjši prijemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na niže iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji, neprimorani truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.“ — Ako tedaj po-

trebuje učiteljski stan „celega moža“, naj se mu tudi dá tako plačo, da bode „cela plača“ in ne polovičarska. Deželni šolski svet naj tedaj pri dež. zboru upliva v to, da se nam plače razmeroma povišajo, potem lahko pustimo postranske dohodke, in če bi pa morale naše družine še bolj stradati. Herder je jako obžaloval, da so učitelji razmeroma slabo plačani. Zato je uplival pri vladi, da so se že takrat plače povišale. Nekoč je Herder v svojem govoru rekel: „Der Staat muss der Schule die Aufmerksamkeit schenken, die ihr als der wichtigsten Angelegenheit des Staates, durch welche seine künftigen Bürger und Diener in allen Ständen gebildet werden sollen, gebührt. Was hilft ihnen alle salomonische Weisheit, wenn sie bei Misswachs oder einem theueren Jahr Gefahr laufen, mit Weib und Kindern zu verhungern?“ — Tako je govoril Herder. In te besede naj veljajo tudi sedaj. — Učiteljstvo trpi veliko pomanjkanje in sedaj se jim še postranski zaslužki prepovedujejo. Upamo, da visoki deželni šolski svet ta sklep uniči vsaj do časa, ko se nam plače zboljšajo*).

Dokler se to ne zgodi, pa delujmo „viribus unitis“ za zboljšanje plač. Zadosti časa že beračimo; to beračenje škoduje že učiteljskemu ugledu. Zadnji čas je, da se stanu, ki se peča z odgojo mladine, iz kojega prihajajo bodoči državljani, pripomore k boljšemu gmotnemu stanju. Vsak zna, kako težak je učiteljski stan; koliko sitnostij in nadlog ima prestajati učitelj, ki vestno spolnuje svoje stanovske dolžnosti, in vse to za malo plačilo. Zato vedno trdimo in bodedo trdili, da se nam mora pomagati. Merodajne oblastnije tudi spoznavajo naše terjatve; one imajo resno voljo nam pomagati, pa marsikaj je, kar nam dela ovire. Povsod se povdarjajo slabe finančne razmere, t. j.: dežela ne more, ima slabe dohodke in velike stroške; tedaj potrpite, s časoma bode se pomagalo.

Res je tako, pa vkljub slabim finančnim razmeram se je vendar za uradnike, ki so manj potrebni kakor mi, mnogo storilo. Vsem — od najnižjega do najvišjega — je pomagano. Tudi njih udove bodo zdatno preskrbljene. Ako se je za uradnike toliko storilo, zakaj se za nas toliko odlaga?! Ali ni morda znano, da ravno učiteljski stan postavlja podlago drugim stanovom?! —

Mi učitelji smo, kakor bi rekel Stritar „preveč potrpežljivi osli“. Očitajo nam, da preveč kričimo, a jaz mislim, da preveč molčimo. Poglejmo uradnike. Ali so oni molčali? Ne, niso molčali, ampak kričali so na polna usta. Predno so prišli do zboljšanja plač, so povsod javno nastopali, zborovali so, v velikih masah so odločno zahtevali zboljšanja plač. To se je posebno videlo v glavnih mestih, kjer se je zborovalo. Tam so oni objavljali svoje želje, dokazovali svoje slabo stanje in sestavljali so razne peticije in vloge polagali vladi. Ti impozantni nastopi, prošnje tisočev uradnikov itd. so pomagali. — K temu je tudi dosti pomagalo časnikarstvo, kajti člankov o zboljšanju plač je kar mrgolelo po časopisih vseh barv. Tako naj nastopa tudi učiteljstvo. Tudi mi nastopajmo korporativno v masah ter terjajmo, kar nam pristoji. Pa ne nastopajmo posamezno tu in tam, ampak povsod ob istem času v naših pokrajinah. Lep začetek so naredili Štajerci, kajti 26. vel. travna t. l. so imeli shod v Gradcu, katerega se je udeležilo velikansko število učiteljev in učiteljic. Tam se je poudarjalo, da 2000 štajerskih učiteljev ne samo prosijo, ampak zahtevajo, da se jim pomaga. Rekli so, da pri volitvah ne bodo več marali za poslance, ki le obljubujejo, a svojih obljub ne izpolnjujejo.

Tako postopanje mora imponovati in največje naše nasprotnike prepričati, da imamo pravo — in da se nam mora pomagati. Deželni zbori spoznavajo naše težnje in konečno se ugodno rešijo naše prošnje. Ozirajo se na tisoče prosilcev, ki prosijo to, kar jim tiče že po postavi (Glej § 55. postave z dné 14. vel. travna 1869.) in pravici, mora

*) Dvomimo, da je slovenski zastopnik pritrtil temu predlogu, ozir. sklepu. Tudi učiteljska zastopnika sta težko (ne, lahko! Ur.) molčala. In ako sta molčala, ne poznata razmer ljudskošolskega učitelja. Ona dva sta ravnatelja srednje šole. Trebalo bi v dež. šol. svetu tudi zastopnika ljudskih šol, kakor je v kranjskem in koroškem dež. šolskem svetu. Tudi ljudska šola naj ima v dež. šol. svetu svojega zastopnika, in sicer jednega mi, jednega srednje šole, a ne oni dva in mi nobenega. — Pis.)

železna vrata prebiti. Kakor je država našla vire, da je uradnikom pomagala, ravno tako se bodo pri nas našli viri za učiteljstvo. —

Na to naj se ozira naša učiteljska „zaveza“; tam naj se vse ukrene, da se nam ugodi.

„Zaveza“ naj pokaže s tem svojo moč in veljavo; hvaležen bi ji bil vsak učitelj in vsaka učiteljica. S tem bi se med nami še bolj ukoreninila bratovska ljubav in zavest ter s pomnoženimi močmi bi delovali „viribus unitis“ v korist in napredek našega šolstva. —

Konečno se toplo priporočimo našim poslancem, da nam pripomorejo do bolj-
ših časov.

Kant, nemški filozof, piše: „Behandle die andern so, wie du von ihnen behandelt sein willst. Handle uneigennützig, vernunftgemäss“. Tako naj se z nami postopa in mi gotovo ne bodemo — nehvaležni, kajti „Undank ist der Stempel der Gemeinheit“, rekel je isti — Kant. —

Sklepam z besedami veleuma Herderja: „Die Lehrer müssen zu leben haben, und nicht wie die lasttragenden Esel nach einer Reihe ermattender Stunden von Dornen und Disteln sich nähren“. „S.“

Iz logaškega okraja, dne 10. mal. srpana. (Okrajna učiteljska konferencija in glavno zborovanje društva učiteljev in šolskih prijateljev v Dol. Logatcu). „Priporočam se za konferenčno poročilo, prosim pa, prav ob kratkem, ker sem v velikej zadregi s prostorom.“ Takó ste mi pisali gosp. urednik. No obsirno Vam itak ne morem pisati, ker prvič ni časa, drugič nisem si vtegnil pri konferenciji delati beležek. — Razen dveh učnih močij, bili so zbrani pri okrajni učiteljski konferenciji, ki je pričela ob 9. uri zjutraj, vsi učitelji in učiteljice našega okraja. Proti koncu seje nas je počastil tudi uradnik okr. glav., gosp. Hofbauer. Nagovor predsednikov (g. nazd. Thume) je bil presrčen. Namestnikom si je g. nadzornik izvolil g. nadučitelja Repiča. Zapisnikarja sta bila g. Pin in gdč. Förderansberg. Poročilo nadzornikovo je bilo spretno; svedočilo je, da je mož na pedagogičnem polju doma. O podrobnem učnem načrtu iz spisja v ljudske šoli so govorili (oziroma brali referate) gg.: Likozar (za jednorazrednice), Punčuh (za dvorazrednice), Božič Leopold (za trirazrednice), Turk (za štirirazrednice) in Novak (za petrazrednice). Po mojem mnenju sta jo najpraktičneje pogodila gg. Božič in Turk. Obveljal je končni navšet g. Šege, da naj se izvoli enketa, ki te referate prouči, na njih podlagi sestavi nov načrt ter ga da hektografirat. Ta načrt se potem pošlje vsem šolskim vodstvom, in sicer vsaj dva meseca pred prihodnjo okrajno učiteljsko konferencijo, to pa zato, da ga učitelji dobro premislijo in prouče. Ob prihodnji učiteljski konferenciji pa pride ta predmet zopet na dnevni red. Načrt, ki se sestavi ob tej priliki, pošlje se naposled velesl. c. kr. dež. šol. svetu v potrjenje. V to enketo je bilo zbranih 5 gospodov, katere je nasvetoval g. Leban. — Gledé drugih točk naj omenim le to, da je konf. sklenila namesto „Gartenlaube“ naročiti knjige družbe sv. Mohorja. — V stalni odbor se je volilo po listkih; prišlo je celó do ožje volitve. Dva uda sta stara, trije novi. — Omeniti moram tudi, da je bivša naša tovarišica, gdč. Olga Gašperin, učiteljica v Kostanjevici, telegrafično pozdravila naš zbor. Bog jo živi!

Po okrajni učiteljski konferenciji je takoj zborovalo naše učiteljsko društvo pod vodstvom g. predsednika nadučitelja Benedeka. Vspored je bil ta-le: 1.) Nagovor predsednikov. 2.) Poročilo o delovanju v preteklem letu. 3.) Poročilo blagajnikovo. 4.) Navsveti in želje. 5.) Volitev odbora. 6.) Volitev delegatov za glavno zborovanje „Zaveza“. Vse te točke so se vršile z mrzlično hitrostjo druga za drugo, tako da smo bili ob 1. uri popoldne že pri kraju z obema zborovanjema. Poročila so se vzela na znanje ter volili zopet stari odborniki.

Po zborovanju smo se zbrali pri „banketu“ v gostilni g. Arka, kjer smo bili vrlo dobro postreženi. Toda prave živahnosti ni bilo med nami. Bile sta le dve napitnici;

prvo je izustil gosp. Leopold Božič g. nadzorniku, drugo g. Leban „zastopniku vlade“, g. Hofbauer-ju. Zapela se je pač kaka pesmica, brez prejšnje priprave, zato tudi ne Bog ve, kako dovršeno. Sploh pa se vidi in čuti, da Ribnikarja ni več med nami! Kot neko posebnost zabeležim, da smo imeli med sabo tudi dva kolesarja, g. Likarja iz Grahovega in gosta g. Novaka iz Brezovice. Zabili tudi nismo učiteljskega konvikta za kateri se je nabralo, če sem prav poučen, 35 K. Lucilius.

Vestnik.

Ministerski predsednik grof Badeni v Ljubljani. Željno pričakovani gost, ministerski predsednik grof Badeni, se je mudil dné 4. t. m. v ozidju našega mesta. Ljubljana je njemu na čast oblekla praznično obleko. Nebroj zastav je pričal ministerskemu predsedniku, da se je prebivalstvo stolnega mesta veselilo njegovega prihoda in da mu je hotelo na slovesen način izkazati svoje priznanje in svojo zahvalo za doslej izkazano naklonjenost in dobrohotnost. Ministerski predsednik je Ljubljani z dejanji dokazal svojo blagohotnost in zato se je vse prebivalstvo zjediniло v to, da mu izrazi svojo hvaležnost. Pokazal je tudi, da mu je močno pri sreju tudi ljudsko šolstvo. Obiskal je vzgledno zgrajeno prvo mestno deško petrazrednico na Ledini, kjer so ga pričakovali gg. okrajni šolski nadzornik prof. Levec, voditelj Maier in mestni nadinžener Duffé. Grof Badeni si je ogledal šolsko poslopje, telovadnico, nadučiteljevo pisarno, knjižnico, šolski vrt itd. Kazal je veliko zanimanje za mestno ljudsko šolstvo in g. nadzornik Levec mu je moral natanko razložiti, kako je osnovano vse ljudsko šolstvo v Ljubljani, kakšni so učni vspehi in šolsko obiskovanje. Zlasti se je čudil, da ima Ljubljana več šolo-obiskujočih nego šolo-obveznih otrok. Zanimal se je tudi za uredbo tukajšnjih c. kr. vadnic in učiteljšč ter vprašal, koliko učiteljskih kandidatov je letos dovršilo učiteljšče in kam pojdejo v službo. Prof. Levec mu je odgovoril, da večina učiteljskih kandidatov odide na Štajersko, ker so tam učitelji bolje plačani. Tudi šolsko poslopje in njega lepa oprava je naredila na ministerskega predsednika najboljši vtisek. Po četrturnem razgovoru se je grof Badeni prijazno poslovil od navzočih gospodov. Ministerski predsednik si je ogledal tudi realko in gimnazijsko poslopje ter priznal nujno potrebo, da se čim prej zgradi novo gimnazijsko poslopje ter obljubil, da se bodo v tem smislu kmalu storili potrebni koraki.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Josip Turk, nadučitelj v D. Logateu, **2 gld.**; g. Al. Pin, učitelj v D. Logateu, **1 gld.**; g. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmarjeti na Dolenjskem, za II. polovico t. l. **1-80 gld.**; gospod **Traven Jožef**, učitelj v Naklem, „v spomin na njegovo štiridesetletno službovanje“ **100 goldinarjev**. Vsa čast in slava uzornemu tovarišu, ki ima vedno*) odprte roke in srce za uboge učiteljske sirote! Bog mu povrni stotero! Tovariši! Kje tak je še med nami? Vzglejdemo se nad njim ter posnemajmo ga vsak po svojih močeh! V spodbudo bodi ta naš tovariš posebno vam, tovariši, ki do danes še niti vinarja niste darovali za „ustanovo“ — za naše sirote. Res je, da so naše plače zelo nizke, vendar, kdor ima srce na pravem mestu, par novcev na leto že še utrpi. V tolažbo naj bodo vsakomur izmed nas sveto-pisemske besede: „Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli! Gosp. Ivan Pokorn, učitelj v Horjulu za tekoče leto **2-40 gld.**; gđc. Majer Marijana, učiteljica v Karpanu (Istra) za 1. polletje t. l. **2-40 gld.**; g. Levičnik Jožef, učitelj v Zeleznicah **1 gld.**

Učiteljski konvikt: G. Franc Koy, trgovec v Travniku, nabral v mali družbi v Dragi **5 K**; g. Josip Petkovšek, učitelj v Velesovem, **2 K**; čisti dohodek veselice učiteljstva Postojnske šole z dné 1. mal. srpana t. l. **100 K**. Bodi ta šola, oziroma učiteljstvo v vzgled in posnemanje vsem večrazrednicam! G. Andrej Šest, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem, nabral v dan okrajne konferencije v Krškem **29 K**; gosp. Bernard Andoljšek, učitelj v Dragi **10 K**, katere je daroval č. g. Rade Vlačič, župnik v Prezidu; g. Miško Kosec, učitelj v Žabnici, nabral pri okrajni učiteljski konferenciji v Trziču dné 29. mal. srpana **46 K**; gđc. Kristina Schuller nabrala pri okrajni učiteljski konferenciji v Zasipu (radovljiški okraj) dné 30. mal. srpana **30 K**; pri okrajni učiteljski konferenciji litijskega okraja se je nabralo **24 K 40 h**; (10 K je

*) Kakor znano, je daroval ta vrli naš tovariš lansko leto za „konvikt“ tudi 100 gld.

daroval bl. g. M. Grill, c. kr. okrajni glavar v Litiji, ostali znesek je zložilo učiteljstvo litijskega okraja). Gosp. B. Andoljšek, šolski vodja v Dragi, **26 K**, nabrane v veseli družbi in Dragi med prijatelji ljudskih učiteljev. Učiteljstvu je posebno naklonjen gospod Koy, trgovec v Travniku. Daroval je zopet **20 K**. Srčna mu hvala, kakor tudi drugim darovalcem. Vivant sequentes!

A. Praprotnikov spomenik: G. Jos. Petkovšek, učitelj v Velesovem, **1 K**; g. Janez Sajé, nadučitelj v Št. Jerneju, **2 K**; slavno učiteljsko društvo Gornjegradskega okraja **4 K**; g. Travnar Jožef, učitelj v Ljubljani, **10 K**; g. Levičnik Jožef, učitelj v Železnikih **2 K**.

Občini zbor „Vdovskega društva“ bode dné 17. kimovca.

Za spominsko ploščo Ivanu Tomšiču na Vinici so darovali: G. Ivan Mahkot, c. kr. vladni svetnik itd. v pok. v Ljubljani **10 K**; g. Št. Lapajne c. kr. okr. komisar v Črnomlji **2 K**; g. dr. Malerič, zdravnik v Črnomlji **2 K**; g. Anton Jeršinovič, c. kr. okr. šol. nadzornik **2 K**; o priliki okr. učit. konference v Črnomlji dné 8. mal. srpana 1896 darovali so gđcn. učiteljice in gg. učitelji vsak po 2 kroni: gđc. Roz. Clarici in A. Moos, učiteljici v Črnomlji; gđc. Vita Zupančič, učit. v Metliki; gđc. Irma Šigon, učit. v Semiču; gđc. Minka Gossler, učit. v Podzemlji; gđc. Angela Divjak, učit. v Štrekljencu; gđc. Magda Pezdirec, učit. v Dragatušu; g. Fran Šetina, šolski voditelj v Črnomlji; g. A. Kadunc, učitelj v Preloki; g. Fran Kenda, učitelj na Suhoru; g. Fran Gross, nadučitelj v Štrekljencu; g. Janez Muren, učitelj v Drašičah; g. Fran Gregorač, šolski voditelj v Metliki; g. Rik. Megušar, nadučitelj v Podzemlji; g. Rud. Schiller in Fran Stefančič, učitelja v Črnomlji; g. Jos. Križnar, učitelj v Metliki; g. Fran Lovšin, nadučitelj na Vinici; g. Fran Zupančič, učitelj na Radovici; g. Mat. Bartel, nadučitelj v Semiču; gosp. Kristij Engelman, nadučitelj v Dragatušu; g. Fran Juvanc, učitelj na Vrhu; g. Josip Bergant, učitelj na Vinici; g. Iv. Zupanc, nadučitelj v Starem Trgu; g. Engelb. Kavčič, učitelj v Semiču; g. Tomo Bitenc, učitelj v Dragatušu; g. Janko Schweiger, mestni župan in trgovec v Črnomlji **2 K**; na dan okr. učit. konference ljubljanske okolice gđcn. učiteljice in gg. učitelji pri obedu nabral g. nadučitelj Ksav. Trošt skupno **25 K**; g. Jan. Saje, nadučitelj v Št. Jarneji **2 K**; g. Karol Trošt, učitelj v Št. Jarneji **1 K**; g. Josip Levičnik, učitelj v Železnikih **2 K**. —

Gg. učitelji in gđcn. učiteljice naj se blagovolijo pri raznih sestankih spominjati pokojnika-pisatelja in pedagoga Tomšiča. Darove sprejema društveni blagajnik g. Kristij Engelman, nadučitelj v Dragatušu pri Črnomlji.

Pedagogiški letnik. Pred nami leži šesti tečaj zbornika, kateri izdaja „Pedagogiško društvo v Krškem“ in kateri zavzema v slovenski pedagogiški književnosti jako odlično, če ne najodličnejše mesto. Letošnji letnik se v vsakem oziru pridružuje dostojno vsem prejšnjim letnikom. Vsebina mu je naslednja: „Francišek Ser. Jamšek“, životopis s sliko, spisala I. Lapajne in I. Matko; „Važni spisi Jana Amosa Komenskega“, spisal I. Ravnikar; „Situacijski črteži in risanje zemljevidov“ spisal I. Bezljaj; „Dopisovanje v meničnih zadevah“ spisal dr. F. Romih; „Pogled v kemijo in alkemijo“, spisal I. B.; „O lepopsiji v ljudski šoli“, spisal I. Rupnik; „So-li deška ročna dela potrebna ali ne, in kako jih je gojiti“, spisal Fl. Rozman; „Kolegijalnost“, spisal Fr. Ivanc; „Ozir po pedagogičnem polji na Slovenskem“, spisal I. L.; „Nova šolska klop in tabla“, spisal Fl. Rozman; „Donesek k strokovni terminologiji“, spisal —a—; „Zgodovinska črtica o hrvatskem šolstvu“, spisal I. L.; „Zaznamek priporočljivih šolarskih knjižic“; „Zbirka gospodarskih, obrtnih in gospodinjskih računskih in merstvenih nalog“; „Poročilo o delovanji „Pedagogičskega društva od l. 1892.—1896.“; spisal I. Bezljaj; „Poziv“. Priporočujemo ta zbornik prav toplo, želimo iskreno, da bi „Pedagogiško društvo“ našlo v vseh narodnih krogih trdno zaslombo in dobilo zadostno podporo.

Naznanilo. Predstojništvo uršulinskega samostana naznanja, da se bodo tudi letos obhajale duhovne vaje za učiteljice, in sicer od 8. do 12. kimovca. Gđcne. učiteljice so uljudno povabljene, da se jih v obilem številu udeležijo.

Brezovica. Do 20. t. m. je razpisano drugo učno mesto na tukajšnji dvorazrednici. Ker opravlja sedaj službo orgljavca samouk, kateri pri vsi svoji dobri volji ne more zadostiti zahtevam cerkvenega petja, je želeti, da bi se za učiteljsko službo oglasili v orgljanju izurjeni učitelji. Čuje se, da se bode pri oddaji učiteljske službe, kolikor mogoče, oziralo v prvi vtsti na takega prosilca, kateri bi lahko prevzel tudi službo orgljavca. Ako smo prav poučeni, plača za orgljanje ni ravno majhna. Torej orgljanja vešči učitelji, podvizajte se!

Umrl je v Idriji 5. t. m. zvečer učitelj g. Anton Levstek, ostavivši četvero nepreskrbljenih otrok in vdovo. Bil je marljiv učitelj in uzoren narodnjak. N. v m. p.!

Obsojena ljudska šola. V 158. številu „Slov. Naroda“ je neki „šolnik“ uspehe ljudske šole tako grdo obsodil, da do danes kaj takega še nikjer nismo čitali. Svet, ki kaj takega čita, boče mislil, da učitelji v šoli zgolj lenobo pasemo. Pisec uspehov ljudske šole ali ne pozna, ali jih pa poznati noče. S tako pisavo se ljudstvo, ki že itak ni posebno naklonjeno ljudski šoli, naravnost ščuje proti učiteljstvu, oziroma proti šoli. Čujmo, kaj piše ta najnovejši „pedagog“: „Tudi najunetejši prijatelj sedanje ljudske šole mora priznati, da učni uspehi niso v nikakem razmerju z uspehi, kateri so se od te šole pričakovali, da so primeroma malenkostni. Zlasti učni uspehi na jednorazrednih in dvorazrednih šolah so neznatni. Kar se je šolar naučil v šoli, to pozabi, kakor hitro zapusti šolsko klop. Povprek znajo tisti, ki so zvršili štirirazredno ljudsko šolo, jedva zadostno pisati in čitati, obiskovalci dvorazrednic in jednorazrednic pa pozabijo navadno tudi še to. Celo v tistih dveh kronovinah, kjer je prebivalstvo — povprek sojeno — najbolj izobraženo, celo na Češkem in v Šleziji, se primeri pogostoma, da novaki, ko pridejo k vojakom, ne znajo niti svojega imena zapisati in ne znajo čitati, dasi so precej dolgo trgali hlače po šolskih klopeh.“ — Neki drugi slovenski list piše: „Mi se nikdar ne bi upali tako obsoditi ljudske šole. Ta sodba je preostra.“ Mi tudi pravimo: „Ta sodba je preostra, krivična in zlobna!“

Ljubljanske razmere po potresu. Neugodne razmere je rodil in zapustil za Ljubljano in nekatere sloje prebivalstva lanski potres; mej vsemi sta pa najbolj občutna draginja in pomanjkanje manjših stanovanj v mestu in v predmestjih. Draga stanovanja, živila, kurjava, zvišanje najemščine i. dr. hudo tlačijo manj imovite kroge; da so pri tem najbolj prizadeti delavski krogi, mali uradniki, učiteljstvo, umeje se samo po sebi. S kom pa naj si pomagajo ti stanovi? Ali naj polovico svojega zaslužka in plače utaknejo v žep hišnih gospodarjev? Kdo sme to zahtevati? Tudi tujece ni sedaj toliko k nam, marveč se ogibajo Ljubljanec. Seveda, gospoda, ki živi v obilici vseh posvetnih dobrot, nima pojma o pomanjkanju! Zdaj se sicer zida nekaj novih hiš, ki bodo jeseni dodelane, pa kdo pojde v take drage palače! Dve leti bodemo še najmanj trpeli pod nasledki potresa, toliko časa pa marsikateri služabnik te ali one vrste ne bode mogel znanovati, temuž zabrede v dolgove. S kom jih pa potem plača! Lačen delati ne more, živ v grob tudi ne, ne pomaga mu pa nihče. To ni človekoljubno!

Pametno. Neki dunajski učitelj je zaprl neko učenko meščanske šole zaradi slabega risanja. Njena mati pridrvi v šolo ter vpije proti učitelju: „Vi nimate pravice zapirati mojega otroka!“ Na to prime deklico za roko ter jo odpelje domu. Učitelj jo je naznanil sodnji. Uporna žena je bila obsojena za to na pet gl., oziroma 24 ur zapora.

Pestalozzijska praukinja. V Alt-Dietmans-u, Dolenja Avstrija, je stanovala skoraj 30 let prava praukinja Pestalozzijska. Te dni se je preselila v Švico, v njeni in Pestalozzijev rojstni kraj v Curich ter se naselila zopet v svoji in Pestalozzijevi rojstni hiši.

Ne v Galiciji, ampak v Dolenji Avstriji, v nekem prijaznem trgu, imajo otroci telovadbo v skednju, šolo pa v gostilni. Ob delavnikih v šolski sobi, oziroma gostilni, poučujejo otroke, ob nedeljah in praznikih pa pijanci popivajo.

Poveljnिकovo pismo. Poveljnik prostovoljnega gasilnega društva nekega belgij-skega mesteca je poročal nedavno o nekem požaru tako-le: „Herr Praefect! Als gestern wie gewöhnlich gegen Abend die Nacht gekommen war und ich mich niedergelegt hatte, um im Schosse des Schlafes zu ruhen, wurde ich plötzlich geweckt durch Geschrei, welches nach Feuer rief. Da ich auf der Stelle errieth, dass es sich um ein Feuer handelte, welches brannte, erhob ich mich und bemerkte einen glühenden Schein in der Richtung der Brauerei Sacabière. Sogleich liess ich mit den Signalhörnern Alarm blasen und vereinigte mich mit meinen Mannschaften, um uns nach der Brandstelle zu begeben. Dort angekommen, fühlte ich das Bedürfnis, Appell abzuhalten und fand, dass wir alle vollzählig waren. In diesem Augenblick verzehrten die Flammen das Hintertheil des Herrn Pignoufmann, welches immer mit Stroh gefüllt ist. Unglücklicherweise hatten wir in der Überstürzung der Eile unsere Spritzen vergessen und waren daher genöthigt, das Wasser aus einer Pfütze zu holen, welches sehr schlecht roch, wobei mir übel wurde, und als es nichts mehr zu brennen gab, gieng das Feuer aus. Darauf habe ich meine Mannschaften angederet und dankte ihnen für den Muth, den sie bei dieser Gelegenheit gezeigt hatten, denn ohne dieselben wären die Frauen, die in dem Hause waren, heute zerstört. Wir haben dagegen den Tod eines der Unsrigen zu beklagen, u. zw. das Schwein von Franz, welches erschlagen worden ist, ohne dass es sagen konnte „wie“. Ich bezeuge die Genauigkeit des Berichtes, indem ich zur Beglaubigung desselben mit mir zeichne Sévère — Méjuste, commandan de Pond Pieds.“

Donesek k životopisu Andreja barona Čehovina, spisal Fr. Komatar. To je naslov silno zanimivemu spisu, kateri je prinesel 1. sešitek letošnjih „Izvestij muzejskega

društva za Kranjsko⁴. V tem spisu g. Komatar podaje nekoliko podatkov, katere je nabral po dunajskih arhivih o junakovem življenju in vojevanju, posebno z ozirom na nekatere pomote v Lebanovej knjižici „Andreas Freih. von Čehovin“. Na podlagi teh natančnih in zanimivih podatkov bode kaj lahko spopolniti Lebanovo knjižico. Leban sam je zvedel še mnogo zanimivega o slavljenem junaku, kar tudi priobči o priliki. Prav je, da se dotičniki trudijo, da pridejo tej stvari „do dna“, in po pravici piše g. Komatar: „Teško je odločiti, kateri obeh slovenskih topničarskih častnikov, oslavivših se v različnih vojskah 18. in 19. stoletja, ima prednost: Vega ali Čehovin“, — končno omenim še, da je predsednik goriškega veteranskega društva, učitelj in c. kr. stotnik Anton Jakobi nabral za Čehovinov spomenik doslej že nad 1800 goldinarjev! Čast tako vrlemu nabiratelju!

Iz mestnega šolskega sveta. O seji c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega, ki se je vršila dně 9. mal. srpana t. l., smo prejeli nastopno poročilo: Ko predsednik proglasi sklepčnost, poroča zapisnikar o kurentnih stvareh in pove, kako so bile rešene. Sklene se zopet redno objavljati izpiske iz sej, kot se godi to pri drugih šolskih oblastvih. Določi se, da bode imel mestni šolski svet odslej redne seje vsako prvo sredo v mesecu. Na znanje se vzame, da bode mestni magistrat ljudsko šolski mladeži v prihodnjem šolskem letu priredil za vezbališče in igrišče podturnski travnik nasproti prejšnjemu za to namenjenemu, ki se uporablja zdaj na druge svrhe. Prošnja mestnega kateheta M. Sarabona za dovolitev zakonite nagrade za čeznormalno število učnih ur pri veronauku v tekočem šolskem letu se predloži priporočilno deželnemu šolskemu svetu; istotako prošnja nekega mestnega učitelja in neke mestne učiteljice za podporo, ter prošnja nekega pomožnega mestnega učitelja za nakazilo remuneracije mej počitnicami. Mestni učiteljici Agnezi Zupanovi se prizna III. službena starostna doklada v znesku 50 gld. s 1. dnem rožnika t. l. Glede prošenj šolskih vodstev za dovolitev podpore za uravnavo šolskih vrtov iz subvencij ministerstva za hogočastje in pouk in iz normalnošolskega zaklada pro 1896 se predlože dež. šolskemu svetu dotični nasveti. Določi se, da bodi v šoli na Barju v prihodnje populudne pred sv. Rešnjim Telesom radi priprav za udeležbo pri trnovski procesiji pouka prosto. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika profesorja Frana Levca o nadzorovanju mestne dekliske osemrazrednice, zasebne notranje dekliske ljudske in meščanske šole pri Ursulinkah, zasebne deske štirikazrednice v Marijanišču in zasebne dekliske štirikazrednice v Lichtenthurnovem sirotišču ter poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika profesorja Baltazarja Knapitscha o nadzorovanju zasebne notranje dekliske meščanske šole pri Ursulinkah za šolsko leto 1895/96. se vzame na znanje in se sklene, da je vsa poročila predložiti dež. šolskemu svetu v odobrenje. Sprejmo se tudi vsi nasveti, katere sta nadzornika-poročevalca predlagala o tej priliki kot naročila in navodila dotičnim šolskim vodstvom.

Fran Josipova mestna višja dekliska šola v Ljubljani. Kar so vsi rodoljubi že dolgo želeli, izpolni se v kratkem: dne 1. listopada t. l. otvori se višja dekliska v Ljubljani. Statut tega za vse Slovence velevažnega zavoda odobren je bil v seji občinskega sveta dně 26. vinotoka 1894. l. Ker pa ta statut vis. c. kr. deželnemu šolskemu svetu ni povsem ugaljal, ga je občinski svet dně 22. mal. srpana t. l. v smislu želje vis. c. kr. dež. šol. svet spreinil. Lepše in trajnejše, kakor odpreti našemu ženztvu vire splošne višje šolske izobrazbe, ne more bela Ljubljana poslaviti slavnega jubileja našega premilega vladarja! S posebno gorkim čutom se moramo pa spominjati pri tej priliki tudi slovenskega mecena g. Josipa Gorupa, ki je prvi z besedo in še bolj z veledušnim dejanjem navdušil tukajšnje narodne kroge za delo v ta namen. Občinski svet je v tajni seji dně 22. mal. srpana imenoval odgovornim provizornim ravnateljem mestne višje dekliske šole za dobo jednega leta c. kr. gimn. profesorja v Ljubljani, gospoda dra. Lovro Požarja. Služba definitivne učiteljice (nadzorovalne dame) bode v kratkem razpisana. Ta učiteljica bo učila nemščino v I. razredu, potem pa ženska ročna dela in kak manjši predmet (gospodinjstvo, lepomisje.) Plača: 600 gld., aktivitetna doklada 200 gld. in pravica do pet letnitic po 50 gld.

Stalno bode nameščen tudi izvrsten meščanski učitelj matematično-prirodopisne stroke s plačo 800 gld., z aktivitetno doklado 200 gld. in petimi petletnicami po 100 gld.

„Pripraviški dom“. Dijak, katerekoli šole že, je navadno revež; primanjkuje mu dobre in zdrave hrane, reda, zdravega stanovanja, prepotrebnega nadzorstva in še marsikaj. Če je isti sin bogatih starišev, no, temu se še ne godi tako slabo, vendar pa gotovo ne tako dobro, kakor pa v očetovi hiši ali tudi v dobro uravnanem zavodu. Saj vemo, kakošna so dijaška stanovanja v Ljubljani. S tem kruhom se bavijo navadno revne ženice, ki najamejo v ta namen slaba, nezdrava, večinoma pritlična ali podstrešna stanovanja. In hrano imajo pa naši dijaki čestokrat tako slabo, da bi še živini ne dišala. Seveda, za sestradanega dijaka je pa vse dobro! Nahaja se v Ljubljani res tudi nekaj

dobrih stanovanj, ali ta so zelo draga in le dijakom prav premožnih starišev pristopna. Kdor pozna razmere ljubljanskega dijaštva, nam mora pritegniti, da so izmed vseh največji reveži učiteljsišniki. Le-ti so po večini sinovi ubožnih starišev, ki ne morejo za-nje plačevati dragega stanovanja in dobre, zdrave hrane. In koliko je med njimi tudi takih, ki se sami vzdržujejo z instrukcijami ali pa jih podpirajo dobri ljudje; poleg svojih študij se morajo torej težko boriti tudi za vsakdanji kruh — za obstanek! Ni čuda, da marsikdo tih revežev brez lastne krivde obnemore poprej, predno dovrši svoje študije, ali se pa tudi za vselej zgubi ter uniči svojo bodočnost. To bi se pa gotovo ne zgodilo, ko bi imel isti, dobro stanovanje, dobro hrano, dobro nadzorstvo! Da bi se prišlo tem dijaškim nezgodam v okom, se je ustanovilo v Ljubljani društvo „Pripravniki dom“, kojega namen smo povedali v zadnji številki našga lista. Če se ne motimo, sta ustanovitelja „Pripravnškega doma“ gg. ravnatelj Franc Hubad in profesor A. Kržič. Dne 20. maj. srpana je bil prvi občni zbor „Pripravnškega doma“. Govorilo in tudi pisalo se je, da „Pripravniki dom“ v istini nima vzvišenega namena, pomagati revnim učiteljsišnikom, ampak razdvojiti ljudsko učiteljstvo v dva tabora. Ta govorica in pisava je dala povod uredniku našega lista, da se je udeležil občnega zbora ter se prepričal, koliko je resnice na tem. Iz nagovora društvenega predsednika, g. ravnatelja Fr. Hubada in iz poročila tajnikovega, g. prof. A. Kržiča, smo posneli, da imata gg. ustanovitelja sama res najboljši in najblajši namen s „Pripravnškim domom“ in dokler bode to društvo sledilo nepristransko temu blagemu namenu, bode rodilo res blagodejen sad. Če bi pa kedo imel namen s „Pripravnškim domom“ razdvojiti ljudsko učiteljstvo, mu skoraj lahko že danes povemo, da se mu to gotovo ne posreči, ker se ljudski učitelji dandanes že toliko zavedamo svojega stanovskega poklica, da se v strankarske namene ne damo več voditi — posebno od take stranke ne, ki je na podstavi svojega programa načelna nasprotnica ljudske šole, oziroma ljudskih učiteljev.

V društvo „Pripravniki dom“ je do sedaj vpisanih posebno veliko č. duhovnikov, nekaj tudi takih, katerih od sedaj nismo nikdar našli med dobrotniki in prijatelji ljudskih učiteljev. Svojih dobrotnikov in prijateljev smo učitelji od srca veseli, to pa le tistih, ki se pri vsakej priliki kot take pokažejo in kdor podpira „Pripravniki dom“, v vseh družih naših težnjah nas pa prezira, ta ni naš prijatelj in tudi s „Pripravnškim domom“ nima tistega blagega namena, kakoršnega imata v mislih gg. ustanovitelja. Učitelji imamo mnogo potreb, mnogo teženj. Naših nizkih plač niti ne omenimo danes; v mislih imamo samo „učiteljski konvikt“. Poldrugo leto je temu, kar smo ustanovili „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.“ Društvo ima preblag, prevzvišen namen: skrbeti za učiteljske sirote in otroke, skrbeti za njihovo duševno in telesno vzgojo ter jim pomagati do koščka vsakdanjega kruha. Ali prav tu dobivamo od č. duhovščine pre malo podpore. Do danes je nabranih za „konvikt“ okroglih 3500 kron; k tej svoti so prispevali č. duhovniki nekaj nad 150 kron! Blizo polovice teh dohodkov smo zložili učitelji sami, dobro polovico smo pa nabrali pri pristaših narodne stranke, katera nam prav s tem kaže, da nam je naklonjena. Odkrito povemo, da smo pričakovali od č. duhovščine z ozirom na nje ugodne gnotne razmere več podpore — posebno gledé na namen, ki ga ima „konvikt“ in že zaradi namena samega bi moral marsikdo odpreti svojo roko, tudi če nam sicer ni naklonjen. Naj nam pa nihče ne zameri, da govorimo odkrito. To smo imeli že nekaj časa na srci, čakali smo le ugodne prilike.

Kdor je torej naš resnični prijatelj, podpiraj učiteljstvo v vseh njegovih težnjah, kolikor mu je to mogoče; kdor pa podpira samo „Pripravniki dom“, sicer pa ljudskega učitelja prezira, ta nima tistega blagega namena s „Pripravnškim domom“, kakoršnega ima v mislih društveni predsednik. „Pripravnškemu domu“ bode gotovo tudi v korist, če se njega društveniki pri volitvi odbora i. t. d., kolikor največ ozirajo na profesorje z učiteljsišca, na vadniške in ljudske učitelje, ter na znane prijatelje ljudskih učiteljev, kajti le-ti jedini poznajo potrebe učiteljsišnikov in ljudskih učiteljev. Potem bi gotovo nihče ne mogel misliti, da ima društvo strankarski namen.

Nekam nenaravno se nam zdi tudi, da bode „Pripravniki dom“ pod nadzorstvom knezoškofjskega ordinarijata.

Po našem mnenju bi se spodobilo nadzorstvo učiteljskemu zboru, oziroma ravnateljstvu učiteljsišca, koje pripravnike in njihove razmere najbolje pozna, ker jih na podstavi zakonov in ministerskih ukazov za učiteljsišca tudi poznati mora. V Celovcu imajo učiteljsišniki tudi svoj „dom“, ki je pa pod nadzorstvom t. č. deželnega šolskega nadzornika. Zato mislimo, da bi „Pripravniki dom“ bolje uspeval, ko bi bilo nadzorstvo v rokah učiteljskega zbora, oziroma ravnateljstva učiteljsišca ali pa deželnega šolskega nadzorstva, oziroma deželnega šolskega sveta.

Stalni šolski nadzorniki. Vlada misli na to, da se namesto dosedanjih začasnih okrajnih šolskih nadzornikov nastavijo po vseh kronovinah stalni. Poskus s takimi nad-

zorniki v Galiciji se je dobro obnesel. Stalni okrajni šolski nadzorniki bodo uradniki 8. činovnega razreda. Vlada bode deželni zborom morda že v prihodnjem zasedanju predložila predlogo, da se v tem oziru premene zakoni o šolskem nadzorstvu. Najbolj bi bilo priporočati, da se na taka mesta imenujejo starejši zaslužnejši ljudski učitelji, ki imajo dovolj praktične izkušnje za sabo. S tako uredbo bi imeli ljudski učitelji tudi več veselja do poklica, ker bi imeli vsaj nekaj upanja na boljšo službo.

Slavoj in Ljudmila. Milosrčna brat in sestra. Zbirka kratkočasnih in poučnih pogovorov o živalih. Slovenski mladini nabral in priredil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. I. del. — To je naslov 19. snopiču „Knjižnice za mladino“. Nekateri otroci imajo posebno veselje, trpinčiti nedolžne živali. Znano je pa, da tako veselje upliva jako nevarno na otroško srce in čut in dokazano je tudi, da taki otroci pozneje tudi nimajo nič usmiljenja do svojega bližnjega, — da še celo do svojih starišev ne. Kdor torej z živino grdo ravna, kaže divje srce in iz milosrčnosti do živali izvira tudi milosrčnost do človeka. Namen te knjige je torej, vzbuditi v otrocih čut milosrčnosti do živali in bilo bi želeli, da se ta zvezek „Knjižica za mladino“ kar največ mogoče razširja med slovensko mladino. Sicer pa tudi vse druge zvezke „Knj. za ml.“ kar najtopleje priporočamo. Mladinski spisi so najboljše samostojne vzgojevalno sredstvo in kakor bomo vzgajali mladino, tak bode prihodnji rod. Šolski nauki čestokrat pregodaj izpuhté iz glave, to pa, kar bode zapisano v „Knj. za ml.“, bode bral otrok lahko večkrat, tudi še kot mladenič ali mož — kot dekle, ali žena. Na ta način se bodo lepi nauki, ki so zbrani v „Knj. za ml.“ ukoreninili v srcih naših učencev in učenk. Na ta način si bomo vzgajali tudi rod, ki bode znal ljudskega učitelja ceniti boljše, kakor ga pa cení današnji nevhvaležni svet. Zato se kar ne moremo prečuditi brezbriznosti nekaterih tovarišev, ki nečejo spoznati važnosti „Knj. za ml.“ ter iste duševno in gmotno podpirati. Naravnost sramotno je za nas, da ima to prekorišno podjetje komaj 500 naročnikov, ko bi jih prav lahko imelo 2000, ko bi spolnilo vse slovensko učiteljstvo svojo stanovsko in narodno dolžnost. Zdramimo se torej, tovariši, ter združimo svoje moči v „Knjižnici za mladino“, da vsaj z novim letom ne bode nobene šole in tudi nobene narodne družine na Slovenskem, ki bi ne bila naročena na „Knj. za ml.“ Potomci naši bodo potem s ponosom kazali na nas ter nas blagrovali in blagoslovjali, da smo jim s pomočjo „Knj. za ml.“ vzgajali šoli in učiteljstvu prijazen rod! Na delo tedaj — — —!

Ce pa priporočamo tako toplo „Knj. za ml.“, naj nas nihče napačno ne umé, da bi prav tako zelo ne bili tudi vneti za „Vrtec“. Tudi ta res izvrstno urejevani list pri naša slovenski mladini obilo prelepih naukov in gledé na zasluge, katere ima za naš narod „Vrtec“ za sabo, bi bilo jako nevhvaležno od vsacega izmed nas, kdor bi ne podpiral in razširjal tudi tega lista med našim narodom, tembolj, ker je čisti dohodek namenjen prebagemu namenu, kakor čitamo to v številki z dné 1. t. m. Čim več dobrega beriva bode dobivala naša mladina v roke, tem boljše bode za njo. Ta namen ima tudi „Knj. za ml.“ in vsled tega naj nihče ne misli, da bi bila „Knj. za ml.“ konkurenčno podjetje „Vrtcu“, ne, ravno nasprotno; „Knjižnica za mladino“ „Vrtec“ le podpira, ker sam „Vrtec“ donša naši mladini premalo beriva. Da pa mi „Knj. za ml.“ večkrat omenjamo v našem listu kakor „Vrtec“, delamo to zaradi tega, ker je „Knj. za ml.“ še mlado podjetje, koje se bojuje še za obstanek a Vrtec stoji pa že na trdnih tleh, katera mu je ustvaril rajnik Tomšič. Dalje je „Knj. za ml.“ učiteljsko podjetje in smo zato tudi moralčno prisiljeni in dolžni to podjetje podpirati in priporočati, kajti, če bi zaradi slabe podpore prenehala „Knj. za ml.“, bi to ne bilo posebno častno za slovensko učiteljstvo. Pri tem ne gledamo tudi prav nič na osebe urednikov; mi obadva spoštujemo, ker imata obadva dober namen in sta obadva domačina — Slovenca.

Učitelj in občinski tajnik. Dež. šolski svet goriški je ukazal, da odslej ne sme nobeden učitelj več službovati kot občinski tajnik in da se morajo tej službi do 31. grudna odpovedati vsi tisti učitelji, kateri jo zdaj odpravljajo. Slabo plačanim učiteljem se je s tem vzelo postranski zaslužek, kateri so toliko bolj potrebovali, ker so slabo plačani, pa tudi malim občinam se ni s tem izkazala nikaka usluga.

Prva učiteljica telovadbe v Avstriji. Te dni je v Gradcu pred posebno komisijo položila izpit iz telovadbe učiteljica na tržaškem liceju Lidija Cossutta (Kosuta). Pridobila si je s tem izpitom vsposobljenje za poučevanje v telovadbi na višjih deklških šolah in učiteljskih za ženske. Doslej ni bilo v vsej Avstriji še nobene izprašane učiteljice za telovadbo.

Maščevanje učencevo. Iz Žemuna poročajo: I. Milosevič, učenec IV. razreda na tukajšnjem gimnaziju, je napadel v šolskem posloppu profesorja fizike Josipa Šaha z revolverjem v roki. Hotel ga je ustreliti v glavo, toda na vso srečo se revolver ni sprožil. Besni dečak je na to skočil na profesorja, udarši ga parkrat z vso silo z revolverjem po glavi. Učenca so zaprli. Pravi, da se je hotel maščevati na profesorju, ker mu je razsodil nezadostni vspeli v fiziki. —

Pfeiferjev predlog — agitacijsko sredstvo. Nihče ne dvomi, da so imeli naši konservativci zgolj agitacijske namene s Pfeiferjevim predlogom o uvedeni poludnevne pouka na kranskih ljudskih šolah. To potrjujejo tudi naslednje številke. Glasom zadnjega statističnega izkaza iz l. 1890. je bilo na Kranjskem 321 ljudskih šol in sicer je bil celodnevni pouk na 69 šolah, največ v mestih in trgih, poldnevni na 231 šolah, poldnevni in celodnevni na 21 šolah, torej je bilo skoro na $\frac{1}{5}$ vseh šol uveden poldnevni pouk. Te številke so jasen dokaz, kako prazne in brezsmiselnost so bile Pfeiferjeve tožbe!

Dnevni razpored VIII. glavne skupščine „Zaveze“ v Opatiji: Prvi dan: 19. kolovoza. U 9 $\frac{1}{2}$ sata u jutro: Doček gostova na kolodvoru Matulje. Pozdrav od predsedništva učitelj. društva i od strane občine Kastav. U 10 $\frac{1}{2}$: Dolazak u Opatiju, te sastanak u „Zorin domu“. Pozdrav od strane pripomoćnog odbora i od strane občine Volosko. Tuj će biti naznaćeni stanovi. U 11 $\frac{1}{2}$: Sjednica upravnog odbora u čitaonici. U 1 sat poslie podne: Vježbe pjevanja u pučkoj učioni. U 3 sata: Sjednica delegacija u prednjoj dvorani „Zore“. U 5 sata: Sjednica odsjeka u pučkoj učioni. U 6 $\frac{1}{2}$ sata: Vježbe pjevanja u pučkoj učioni. U 9 sata: Koncert s plesom u „Zorin domu“. Drugi dan: 20. kolovoza: U 7 sata u jutro: Sastanak u kavani „Seitz“. U 8 sata: Svećana sv. misa u hrvatskom jeziku u crkvi sv. Jakova. Pjeva mješoviti sbor društva „Lovor“ uz pratnju orkestra. U 10 sata: Glavno sborovanje u „Zorin domu“. U 2 $\frac{1}{2}$ sata poslie podne: Skupni objed-Banket. U 6 sata: Razstanak onih, koji odlaze večernjim vlakom. Treći dan: 21. kolovoza. Izlet po moru okolo otoka Krka u Senj, a odavle po mogućnosti u Bakar, na Rieku, gdje će se moći izkrcati oni koji odlaze brzim vlakom i natrag u Opatiju.

Vabilo. Učiteljsko društvo kotara Volosko, priredjuje prigodom sborovanja „Zaveze učiteljskih društva“ u Opatiji 19. kolovoza 1896 koncert s plesom u prostorijah „Zore“, na koji se p. n. Vaše gospodstvo sa cienjenom obitelji najuljudnije pozivlje. Iz naklonosti do društva sudjeluje pjevačko društvo „Lovor“ iz Opatije i „djački istarski tamburaški sbor“. Kod pojedinih toćaka koncerta, kdo i za vrieme plesa svirati će kupalištva glazba. Ulaznina po osobi 2 K., po obitelj 3 K. Poćetak toćno na 9 sata u večer. Razpored: 1. Geslo: Dr. G. Ipavec: „Zavezna“, pjeva sbor jednoglasno uz pratnju orkestra. 2. „Slavjanska ouvertura“, od Tilla, svira glazba. 3. „Slovenac i Hrvat“, od F. S. Vilhara, muški sbor. 4. „Sve za domovinu“, koraćnica od V. G. Broža, igra tamburaški sbor. 5. „Lahku noć“ od V. Lisinskoga. Pjeva maleni mješoviti sbor, uz pratnju orkestra. 6. Potpourri hrv. pjesama. od V. G. Broža. Tamburanje. 7. „Dalmatinski šajkaš“, od Ströhra. Duet uz pratnju orkestra. 8. „Molitva mornara“, od V. G. Broža. Solo brać. 9. „Predobri Bože“, od M. Brajše-Rašan. Istarska hymna. Pjeva sbor. 10. „U sladkoj sanji“, valcer od V. G. Broža. Tamburanje. 11. „Na Nehaju gradu“, od V. Klaića. Pjeva sbor. 12. Prizor i duet iz opere „Zrinski“, od Iv. pl. Zajca. Glazba.

Učitelj občinski — tajnik. Tržaška „Edinost“ piše: Sklep deželnege šolskega sveta goriškega, glasom katerega bode počeni s prihodnjim letom prepovedano učiteljem opravljati posle občinskega tajnika, vzbudil je veliko vzgledavanje in v učiteljskih krogih žalostno iznenadenje. Zato nismo hoteli odreči prostora nekemu učitelju, ki je pred par dnevi dal duška svoji ogorčenosti s pozivom do učiteljsčnikov, naj se izogibljajo deželi goriški, oziroma do starišev, naj ne pošiljajo svojih sinov na učiteljsiće. Oni pojav sicer opravićene ogorčenosti smo natisnili brez pripomnje, dasi se ne strinjamo ž njim. Danes seveda moramo povedati i mi svojo. Kraj vsega poštevanja res nevšećnega položenja učiteljstva po Goriškem, se vendar obraćamo do učiteljev in učiteljsčnikov rodoljubnim pozivom: vstrajajte! Poslušajte glas rodoljubnega srca, ki vam pravi, da narod brez šole nima bodoćnosti. Dežela treba učiteljev, narod treba vzgojevalcev mladine! Saj vidite, da se na vse zadnje vendar le vse zanima za vaše vprašanje in da imate tudi toplih zagovornikov na vseh straneh. In kjer je zanimanje, gotovo ne izostane tudi — pomoć.

Namenoma smo postavili ta sestavek med politiške vesti, kajti dozdeva se nam, da gori omenjeni sklep deželnege šolskega sveta ni brez politiškega ukusa. Svoje mnenje opiramo na dejstvo, da so nam znane izjave raznih uradnih oseb, da so le učitelji poslovenili naše občinske urade. Kakor je sicer neslana taka trditev, tako znaćilna je za naše razmere. Kajti prića nam, da še niso izumrli tisti birokratski ćudaki iz dobe najhujše germanizacije, ki menijo, da najprimernej jzik za uradovanje je oni, kojega ljudstvo ne razume. In kdor uraduje tako, da ga ljudstvo lahko razume, ta je po njih mnenju prekucuh, ki hoće prekopicniti „die bestehende Ordnung“. Noćemo trditi, ali jako moće je, da so na sklep deželnege šolskega sveta upivali tudi taki krogi, ki vidijo pred seboj le učitelje — „poslovenjevalce“ občinskih uradov. Proti takim vplivom moramo reagovati najodloćneje in na ćelo tej reakciji se morajo postaviti naši poslanci. Učiteljstvu in obćinam so dolžni naši poslanci, da posežejo tu vmes.

Radi uvažujemo trditev dež. šolskega sveta, da šoli treba celega moža. I mi bi želeli, da bi se učitelj bavil le s šolo. Toda vse se mora vršiti logićno in po naravni

stvari: najprej treba ustvariti možnost, da bode učitelj mogel živeti brez postranskih zaslužkov, in potem odtegnite jim v božjem imenu vse take zaslužke. Ne pozabite vendar, da tudi učitelj ima svoj želodec in želodec je — siten in neizprosen gost.

Pametna beseda za kadilce. Berolinski znanstveni časnik za zdravnike je nedavno prinesel daljši članek o kajenju tobaka. Med drugim pravi: Bolezni vsled kajenja se množijo čedalje tem bolj. Nikotin (strup, ki se nahaja v tobaku) vpliva na človeško telo jako škodljivo; posebno človeškemu očesu je dim iz tobaka jako škodljiv, kajti obsega 7 stotink nikotina. Množica tobaka, katero more ali sme zdravi kadilec vsak dan pokaditi, brez strahu za svoje zdravje, je 20 gramov. Smodka tako velika, kakor je naša „Kuba“ vaga 6—7 gramov; iz tega sledi, da na dan tri smodke pokaditi ne škoduje. So pa kadilci, kateri na dan pokadijo tudi 130 gramov tobaka. Kadilci cigaret pokadijo na dan 50—70 gramov. Razume se samo ob sebi, da čim več nikotina ima smodka ali tobak v sebi, tem bolj škoduje. Očesne bolezni pri kadilcih javljajo se še le začeniši s 40 leti.

Čuden otrok. V šlesvig-holštanskih mestih kažejo čudno dete. Deklica Ivana Schmidt je bila rojena dne 2. sušca 1889. Pri rojstvu je bila popolnoma navadne velikosti in tehtala 7 funtov. Čez pol leta je začela čudno rasti, in po dveh letih je tehtala že 90 funtov. Zdaj, ko je 7 let stara, tehta 169 funtov, okoli prsij pa je 110 cm. široka. Tudi je nenavadno močna, tako, da očeta lahko vzdiguje.

Okrajna učiteljska konferenca za šolski okraj „Rudolfovo“ vršila se bode 30. kimovca t. l. ob 9. uri predpoldne v prostorih dekleške šole v Rudolfovem. Razun navadnih točk so na dnevnem redu naslednja vprašanja: 1. Kakšno bodi vedenje učiteljevo, da bode v vzgled šolski mladini in sploh šolski občini. Poročevalce določi žreb. 2. Risanje brez stigem. Poročevalec g. Friderik Pehani. 3. Kako je klasifikovati mravnost učencev? Poročevalec g. Franc Kencilija.

Poziv! „Pedagogiško društvo“ je z izdajo 6. letnika dopolnilo 10. leto svojega obstanka.

Slovensko učiteljstvo se ozre lahko z zadovoljstvom na prvo desetletje tega društva, kajti društveno delovanje niso pohvalno priznale samo višje šolske gosposke, ampak društvene knjige so bile tudi pri predlanski učni razstavi v Gorici odlikovane.

Pri tej priliki izreka odbor vsem dosedanjim podpornikom in sodelovalcem svojo najtoplejšo zahvalo ter jih prosi še daljne naklonjenosti.

Odbor ima sicer že nekaj gradiva nabranega za prihodnjo knjigo, ki izide po novem letu, vendar se mu bode jako vstreglo z novimi spisi pedagogiško-didaktičske vsebine. Društvo pa potrebuje tudi še ošesne gmotne podpore, da bode moglo poravnati vse tiskovne stroške ter založiti kako novo knjigo.

Najbolje nam bi se vstreglo z obilnim naročevanjem do sedaj še ne razpečanih društvenih knjig. Zato uljudno vabimo slovensko učiteljstvo in razumništvu, naj seže po teh knjigah ter društvu pripomore do boljšega gmotnega stanja, ki je potrebno k daljnemu vspešnemu delovanju. Ob enem pa prosimo, naj ostanejo tudi vsi dosedanji člani društvu zvesti; naše gg. profesorje in čč. duhovščino pa še posebej najuljudneje vabimo, naj pripomorejo društvu s pristopom in sodelovanjem do tega, da bode „Pedagogiško društvo“ ustrezalo popolnoma ljudskemu in srednjemu šolstvu slovenskega naroda!

V Krškem, meseca mal. srpana 1896.

Odbor.

Promocija. Na dunajskem vseučilišči je bil dne 27. m. m. promoviran doktorjem med. univ. naš rojak iz Borovnice in sodruknik našemu listu, gospod Ivan Borštnik. Čestitamo!

V proslavo petdesetletnice vladanja našega cesarja. Ker je poslanska zbornica te dni vsprejela zakonsko osnovo, s kojo se osvobodijo kolektivine in neposrednih pristojbin spisi za snovanje ustanov in določanje darov v učne, dobrodelne in človekoljubne namene, povodom petdesetletnice Njegovega Veličanstva našega cesarja in kralja, vspodbuja dunajski dopisnik „Naše Sloge“, tudi naše občine, naj s primernimi ustanovami proslave to dinastiško slavnost. Najpotrebneje bi bilo, da se take ustanove določijo za učne svrhe. Tako naše občine najlepše proslavijo omenjeni dogodek in zajedno store rodoljuben čin. Zlasti občine po Istri naj bi ustanovile po jedno ali dve ustanovi — kakor jim že dopuščajo finančne sile — za siromašne dijake hrvatske ali slovenske narodnosti, obiskujoče srednje šole, ali pa naj bi dovolile primerne svote „Bratovščini hrvatskih ljudi v Istri“, ali „Družbi sv. Cirila in Metoda za Istro“. Vsakdo ve, kako britko nam primanjkuje izobraženih ljudi po naši Istri, ali koliko je širim vse Istre nadarjenih mladičev, ki ne morejo v nadaljnje nauke, ker so — siromašni. Le tem mladičem naj bi segle pod roko naše občine. S tem bi se prišlo polagoma v okom velikemu nedostatku primanjkovalja inteligence, naraslo bi število razumništva in bojevnikov. So-

glasujé popolnoma s tem nasvetom dunajskega dopisnika „Naše Sloge“, pozivljamo torej naše občine, naj na tak plemenit način proslave petdesetletnico Nj. Veličanstva.

Lirske in epske poezije. Napisal A. Aškerc. Slovensko občinstvo je že davno želelo, da bi pesnik priredil zbirko svojih v posamičnih letnikih „Ljubljanskega Zvona“ izišlih pesmij. Sedaj se je ta želja povsem nepričakovano izpolnila. V zalogi ljubljanske knjigotržnice Ig. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg je izšla zbirka Aškerčevih pesmij naslovljena „Lirske in epske poezije“.

V tej knjigi je Aškerc zbral 82 pesniških biserov, 82 umotvorov, kateri spadajo mej najkrasnejše proizvode slovenske književnosti in katerim sodi častno mesto v svetovni literaturi.

Pesnik je te pesmi razvrstil na štiri skupine, naslovljene „Razni motivi“, „Iz potopnega dnevnika“, „Iz pesmarice neznanega siromaka“ in „Balade, legende, romance“.

Unanja oblika te nove zbirke Aškerčevih pesmij je jako lepa in dostojna tega našega dičnega pesnika. Papir je lep, tisek eleganten, vezava ukusna in kar nič preobložena z zlatom, cena primerna. (Broširan izvod 1 gld. 30 kr., s pošto 5 kr. več, vezan 2 gld., s pošto 10 kr. več.)

Naj bi slovensko učiteljstvo pridno segalo po tej krasni zbirki pesniških umotvorov.

Zahvala. Preblagorodni gospod Mih. Stare, krajni šolski nadzornik in graščak v Vel. Mengši daroval je tudi letos 15 gld. v ta namen, da so bili odličnjaki koncem šolskega leta s primernimi knjižicami obdarovani. Ker podpisano vodstvo ni izdalo letnega poročila, se imenovanemu dobrotniku v imenu obdarovancev tem potom najtoleje zahvaljuje.

Vodstvo trirazrednice v Mengši, dné 7. vel. srpana 1896.

L. Letnar, voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 644

o. šol. sv. Mesto učitelja in voditelja na jednorazredni ljudski šoli v Kopanji s prijemki IV. plačilnega razreda, s poslovno doklado letnih 30 gld. in s prostim stanovanjem je na novo podeliti stalno ali tudi začasno.

Prošnje je poslati predpisanim potom tukajšnjemu uradu do 14. vel. srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dné 18. mal. srpana 1896.

Št. 664

o. šol. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Brezovici je oddati drugo učiteljsko mesto s prijemki IV. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem, stalno ali začasno.

Prošnje je poslati predpisanim potom tukajšnjemu uradu do 20. vel. srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dné 31. mal. srpana 1896.

Št. 1026

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Veliki Dolini se razpisuje tretja učiteljska služba z letno plačo 450 gld. v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se zakonitim potom semkaj vlagajo do 30. vel. srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dné 30. mal. srpana 1896.

Št. 1004

o. šol. sv. Na novo razširjeni ljudski šoli v sv. Križi pri Kostanjevici se razpisuje v stalno nameščenje nadučiteljska služba z letno plačo 500 gld., z opravilno doklado 50 gld. in prostim stanovanjem in druga učiteljska služba z letno plačo 450 gld. v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se zakonitim potom semkaj vlagajo do 6. kimovca 1896. leta.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dné 7. vel. srpana 1896.

Št. 1317

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Trnji se razpisuje služba učitelja-voditelja s prijemki III. plačilne vrste in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Prošnje do 24. vel. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, 31. mal. srpana 1896.

Št. 1300

o. šol. sv. Na jednorazrednici na Erzeltu pri Vipavi se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Prošnje do 31. vel. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, dné 23. mal. srpana 1896.

Št. 768

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Št. Vidu pri Cerknici se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje drugo učno mesto s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.

Prošnje do 31. vel. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatecu, 19. mal. srpana 1896.

Št. 838

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Begunjah pri Cerknici se razpisuje v stalno nameščenje nadučiteljsko mesto s prijemki III. plač. razreda in prostim stanovanjem

Prošnje do 26. vel. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatecu, 4. vel. srpana 1896.

Št. 831

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Dobravi pri Kropi podelila se bode stalno, slučajno začasno služba učitelja in šolskega voditelja s plačo IV. plačilne vrste, opravilno doklado in prostim stanovanjem.

Prošnje za to službo naj se predpisanim potom s prilogami vred do 7. vel. srpana 1896 tuuradno oddajo.

C. kr. okrajni šolski svet Radovljica, dné 16. mal. srpana 1896.

Higij., c. in kr. priv.
šolske klopi
in dovoljenje za njih ponarejanje
priporoča
po prav nizki ceni, tudi na obroke
Ivan Weixl,
nadučitelj v Kamnici pri Mariboru o/D.

☛ Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih! ☚

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Keceľ v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Inserati po dogovoru.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.